

INFLACIJA JE UDARILA najbolj tiste, ki so odvisni od penzij in prihrankov — torej stare ljudi. Njihovih — recimo \$25 pokojnine na mesec, je danes le še \$12.50 nekdanje vrednosti, ali pa niti toliko ne. In isto velja glede njihovih prihrankov, če jih imajo.

Konferenca Z. N. še vedno le oder za boj med USA in USSR

Napadi na Trumana v sovjetskem tisku. — Apel
zavrženih politikov na Združene narode za vojno
proti "sovjetskim satelitkam". — Problem Koreje

Mednarodni položaj se je v minulim tednu v marsičem postril in postaja svetovnemu miru zaradi "živčne vojne" med Zed. državami in Sovj. unijo čedalje bolj nevaren.

Sovjetski tisk v ofenzivi

Minilo je že precej mesecev, od kar je predsednik Truman proglasil svojo "doktrino za boj proti komunizmu vsepovsod po svetu".

To je bila njegova vojna napoved Sovj. uniji na diplomatskem in političnem polju. Slo se je v Trumanovi deklaraciji predvsem za obvarovanje Grčije in Turčije v anglo-ameriški sferi. To nas stane za začetek \$400.000.000, ampak to je le začetek. Kajti posebno grška rojalistična vlada je odvisna popolnoma od nas. Kot je dejal Henry Wallace, če se iz živčne vojne, ki smo jo napovedali, razvije prava vojna, bodo take vlade kot je grška, razpadle čez noč. In konec bo tudi de Gasperijske vlade v Italiji, ki jo financiramo in ji dajemo oporo, da se ne zruši. In nastala bo sprememba tudi v Franciji, v Iranu in še marsikje.

Ker je Moskva uvidela, da velja "Trumanova doktrina" za res, je pognala v boj proti nji ves svoj propagandni in deloma tudi ekonomski aparat.

Predsednik Truman je vsled tega sedaj primerjal v sovjetskem tisku Hitlerju, satiriki se norečejo iz naše "reklame", smešijo naše kapitaliste in zvezni kongres in ob enem napadajo naše "vojne nergače" ("war mongers") kolikor največ morejo. V tej propagandi sodelujejo seveda več ali manj vse "satelitske" sovjetske unije in na levičarski tisk v Italiji, v Franciji in drugod.

Ta "živčna vojna" prehaja že v vojno histerijo. Mnogi taki državniiki, ki so sicer nasprotniki komunizma, a vendar za mir, svare pred njo. Eden teh je bivši podpredsednik Zed. držav Henry Wallace. Pravi, da ne dolži krivim sedanje histerije in voj-

ne nevarnosti samo naše "war mongerje", kajti tudi v Moskvi se ljutijo.

Očividno je, da je sovjetska vlada sklenila mlaiti po Trumanovi doktrini in nagajati vnanji politiki Zed. držav kjerkoli bo mogla.

Višinski razložil sovjetsko stališče

Na sedanjem zboru zastopnikov Združenih narodov v New Yorku je sovjetski delegat Andrej Višinski nastopil proti ameriški vnanji politiki zelo strogo in na svojo vlado obtožil, da podpira hujškanje v vojno proti Rusiji. Imenoval je število kongresnikov in senatorjev, radio-komentatorce (med njimi Walterja Winchella in Drew Pearsona), mnoge časopise in organizacije ala Ameriška legija, da vodijo ameriško ljudstvo v vojno histerijo "proti komunizmu". Višinski je kratkomalo dejal, da je ameriška vlada svetovnemu miru najbolj nevarna.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Kritike proti našim intervencijam v Grčiji, na Kitajskem, v Egiptu itd.

Poročevalec čikaške Tribune v Solunu na Grškem E. R. Noderer, ni najet od svojega lista zato, da bi pisal za grško osvobodilno fronto, ali kaj jo naša vladna propaganda sedaj označuje, za "komunistično" vojno "proti ustavni vladi."

Vendar pa z dovoljenjem Tribuninega lastnika R. M. McCormicka priznava, da se grška monarhistična vlada vzdržuje edino z našo pomočjo.

Pravi, da smo grško armado, ki šteje 120.000 za boj opremljenih mož, vzeli pod varuštvo ameriških častnikov. In da jo oni vežbajo za boj "v gorah" — seveda proti svojim lastnim rojakom. Nabavljamo ji tudi obleke in živil — poleg municije seveda. Ampak ker se našim častnikom zdi ta armada premajhna in ne zadosti ognjevitva v napadih na "bandite", se je grška vlada odločila pozvati v svojo oboroženo silo dvajset tisoč dodatnih mladeničev, ki jih bodo izvežbali naši častniki, 20.000 starejših vojakov pa bo med tem odpuščenih.

Koliko je "gerilcev" v Grčiji? Celo tajna poročila naše vlade priznavajo, da jih ni več kot kakih 18.000 in v pomoč imajo kakih sedem tisoč civilistov. In sodelujejo z njimi — prostovoljno ali pa neprostovoljno tudi prebivalci tistih krajev, ki so pod gerilsko okupacijo. Največ seveda v grški Macedoniji.

Ali ni čudno, ako ne more armada 120.000 mož, skupno z ameriško in angleško podporo, ukrotiti teh 18.000 primitivno oboroženih upornikov?

Henry Wallace ima prav, ko je nedavno na nekem shodu dejal, da ako se zapletemo v novo vojno, bodo Zed. države brez močnih zaveznic. To pa — kot je ugotovil — raditega, ker podpiramo režime, ki so brez zaslombe med narodom. Grčija je en dokaz, da je Wallace v prav.

Ameriško poveljstvo v Grčiji zahteva, da naj se ameriško darilo rojalistični vladi, v znesku tri sto milijonov dolarjev, uporabi tako, da bo civilne vojne konec že do zime. Seveda z zmago kraljeve vlade.

Omenjeni poročevalec pravi, da je na terenu opazil, kako malo naravnih je grška kraljeva armada za "uničenje" gerilcev. Brani mostove, ceste, a da bi se podala v soteske nad uporno domobranksko fronto, tega noče in je ne "veseli". In naše posojilo Grčiji je že skoro zapravljeno in bo treba drugega, ako jo hočemo ubraniti v duhu Trumanove doktrine.

Enako neuspešna deluje na Kitajskem Čiang-Kaišekov reakcionarni režim. Navozili smo mu orožja in živil, "posodili" smo mu že stotine milijonov, a položaj v njegovi prostrani deželi postaja slabši iz dneva v dan. Trumanovi zastopniki poročajo drug za drugim — Čiang Kaišek ima za svojo oporo sistem, ki je do dna korumpiran.

V Nemčiji (v anglo-ameriški coni) skušamo obnoviti stari sistem svobodnega podjetništva — namreč kapitalizem.

A Nemci zahtevajo živeža in za našo demokracijo se ne zmenijo. Nazizem je odpravljen le v sovjetski coni pokojnega hitlerjevega rajha.

Sliče skušnje imamo v Koreji, kjer sta v spopadu ameriška kapitalistična in boljševiška ideologija. Ta bitka je bila sedaj pritirana tudi na zborovanje Združenih narodov.

Enako pogubno politiko vodi Anglija povsod, kjer stremi obvarovati svoje imperialistične pozicije. Pa Nizozemska v Indoneziji in Francija v Indokini.

Na ta način svetovnega miru nikdar ne bo, ker če ga hočemo dobiti, moramo odpraviti sistem, ki vodi v vojno, tudi ako jih noče.

Truman živilski problem napačno rešuje

Naj izjavi samega pokojnega Roosevelta tretjina prebivalcev brez zadostne prehrane. Žive v barakah, v bajtah in v razpadajočih hišah, ki so nevedna biti označevana za človeško bivališče. Ti stanovanjci so brez zdravniške oskrbe, ker nimajo sredstev za zdravnike, za bolnišnice in za zdravila.

Predsednik Truman ni hotel slediti Taftovemu priporočilu, ki je dognal, da edina rešitev splošnega živilskega vprašanja je, ako bomo manj jedli. To bo po njegovem mnenju imelo dvojen učinek. Preostajalo bo živil v pomoč Evropi in cene bodo padle.

Senator Taft se rad zmoti. Saj je tudi on bil med omiki, ki so prerokovali, da naj čimprej odpravimo razne vladne kontrole nad biznisom, posebno da naj vržemo med staro karo OPA.

Ko hitro bi kongres to storil, je zagotavljal Taft, bi se cene sicer začasno nekoliko dvignile, potem pa bi šle navzdol in tako bi iz sedanje gošče spet dospeli v "normalne razmere". Nobeno izmed Taftovih prerokovanj se ni izpolnilo. Živil po svetu res silno manjka in sedaj je čas iz tega položaja gromaditi profite. Te priložnosti so se živilski in drugi monopoli ter brezvestni spekulantni poslužili v polni meri in nobeni apeli na njihno "velikodušnost" ne bodo nič zalegli.

Tudi senator Taft, kakor Truman, je svetoval hranitev z živil, toda on je to storil — kot že omenjeno, s priporočilom, "da naj malo jemo." V njegovem kraju v Ohiju, kjer ima svoj dom, so vsled tega raznesli govorico po vsi deželi, da je njegov oče, ko je bil predsednik

Višajo se ne le cene potrebščinam, tudi bankroti se množe

Administrativni urad federalnih sodišč ugotavlja, da so bankroti v zadnjem fiskalnem letu, končano 30. junija, narasli na primeri s prejšnjim letom 29 odstotkov. Isti urad prerokuje, da bodo v tem fiskalnem letu, pri četo 1. julija, še bolj narasli.

V prejšnjem je bilo sodiščem izročeno v razsodo ali pa v upravo 13.710 zadev bankrotiranja (konkurzov) in to zveznim sodiščem, nevestvi druge. V prejšnjem jih je bilo 10.916. Torej jih je bilo v končanem fiskalnem letu blizu tri tisoč več. In kot že omenjeno, sedaj bankrotiranja še bolj naraščajo, vzlic nepretrganemu višanju cen raznih živilskih potrebščin in kljub brezprimernemu višanju dobičkov korporacij in prekupcev, ki so sedaj večji kot še kdaj prej.

Toda monopoli izrinejo zdaj enega, zdaj drugega trgovca ali podjetnika in ga ugonobe. Precej bankrotov pa je tudi "umetnih". Ljudje, ki špekulirajo, so brezvestni in jim je vseeno, ko ga očitano. Denar vlože na varno s pomočjo manipulacij v poslovnih knjigah, da jim ne pride do živega, iznebe se dolgov, oziroma obveznosti in tako denar, ki ga drugim dolgujejo, njim ostane.

Veliko bankrotirancev pa je res v konkurzu in od imovine, ki so jo imeli, jim po sodni poravnavi ne ostane ničesar.

Kdor pa "zna" špekulirati in "pravilno" investirati, se ima vzlic inflaciji prav dobro. Tu sem spadajo predvsem multimilijonarji, katerim bogastva rastejo neglede kaj vse drugega se dogaja po deželi. Imajo zase vse fino urejeno, so vplivni in spoštovani, ker so bogati, ne da bi kaj delali za svoje milijone.

Trgovski departament poroča, da so dobili delničarji korporacij v treh mesecih, od prvega avgusta to leto, \$1.233.700.000. To je za tri mesece v žepu onih, ki niso storili drugega kot vložili svoje dolare v špekulacije, veliko, jako veliko! In je ta vsota (dividende) 14% višja kot pa je bila v isti dobi lansko leto.

Toda to še ni vse, kajti korporacije so plačale od svojega čistega dobička delničarjem le okrog 60%, drugo so si prihranile v svojih blagajnah za "deževne dni".

VELIKO ANGLEŽEV SE ŽELI IZSELITI

Poročevalec čikaške Tribune Wm. Fulton piše, da se želi izseliti iz Anglije v domovino (v Kanado, Avstralijo, Južno Afriko, Novo Zelandijo, v kolonije in v Zed. države) nad milijon Angležev — večinoma izvežbanih delavcev. To povzroča Attleejevi vladi baje veliko skrb, ker Angliji primanjkuje delavcev. Angleži, ki bi radi šli drugam za kruhom, so pač nezadovoljni s sedanjim nizkim življenjskim standardom in pa z vlado, ki jim ni izpolnila obljub.

Truman živilski problem napačno rešuje

Zed. držav, "pojedel po tri steake na dan", njegov sin, sedanji senator Robert Taft pa da poje najmanj dva (steaka) na dan. V boljših restavracijah je steak sedaj od \$3.50 do \$5.50 in tudi več. Delavčevi družini je dober steak torej že popolnoma neznan, ker mora hraniti pri svojih dohodkih do skrajnosti. Živila v milijonih družin vsled draginje in čedalje večje inflacije ne gredo v nič in gospodinjje varčujejo toliko, da boli.

Imoviti sloj torej — to je očitno — ne bo hranil za to, da bi drugi (v Evropi) več jedli. Masa delavskih družin pa itak ne more v teh razmerah ničesar več prihraniti. Ravna se po Trumanovem in Taftovemu priporočilu — hočeš nočeš — namreč da sedaj res manj je (Taftov nasvet) in da kupuje živila slabše kakovosti (Trumanovo priporočilo).

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

William Z. Foster je v ameriškem tisku izven New Yorka le redkokdaj omenjen. On je predsednik komunistične stranke. Dokler je je tajnikoval izobčeni tajnik Earl Browder, so o njemu listi pisali celo v malih mestih. Bil je pač osebnost svoje vrste. Foster ni toliko dinamičen, a vendar važna osebnost. V nedavnem intervjuju v Seattlu, Wash., je Foster dejal, da je za ameriška posojila obubožani, od vojne razdejani Evropi, ki naj bi znašala po okrog 25 milijard dolarjev na leto. In pa da naj bi jih bile deležne predvsem one dežele, ki so vsled vojne največ trpele — torej Sovjetska unija, Anglija, Poljska, Jugoslavija in par drugih takih, ne pa tiste, ki so se iz vojne umaknile ko hitro so mogle in služile Hitlerju. Da li je Foster res tako govoril, ne vemo. Ni verjetno, da bi pripočel posojila v skupni vsoti po 25 milijard dolarjev na leto, ker tega naš sistem ne bi zmogel. Kajti gre se za dolare in dolarji so vredni le, ako z njimi v Zed. državah lahko kupiš kar potrebujemo. In isto velja za vsako drugo valuto. In četudi smo še vedno najbogatejša dežela na svetu, z največjo produkcijo v industriji in v agrikulturi, vendar moramo priznati, da ima vsaka stvar svoje meje.

Trumanova administracija je z apeli za pomoč iz Italije, Francije, Anglije, Nemčije, Kitajske in iz drugih dežel, ki spadajo v zapadni blok, toliko oblegana, da jo skrbi. Letino nismo imeli najboljše, imamo inflacijo, produkcije ne pospešujemo kolikor bi bilo potrebno — torej kaj po-

Nadaljevanje na 5. strani.)

Nekaj o naših stvareh

V založbi Prosvetne matice bo izšla knjiga "Brata", s podnaslovom "Povest iz še ne pozabljenih dni". Spisal jo je Etbin Kristan. To povest je Kristan napisal letos in bo sedaj prvič objavljena. Zadnji dve knjigi Prosvetne matice sta vsebovale ponatise, to pa kot že omenjeno je izvirna povest, in kot pove že podnaslov, je zajeta iz sodobnosti.

Tako je društvom Prosvetne matice zagotovljena spet lepa knjiga.

Etbin Kristan bo imel daljšo povest tudi v bodočem letniku Ameriškega družinskega koledarja. Imenuje se "Zatajena vest" in obsega 49 tipkanih strani. Iz tega je razvidno, da je Kristan na pisateljskem polju tudi letos veliko delal vzlic svojim poznim letom.

Dne 26. septembra se je na seji kluba št. 1 JSZ veliko razpravljalo posebno o Proletarcu. List je vsled sedanje draginje zelo obremenjen. Razprave se je udeležil tudi Joseph Kotar iz Detroita s soprogo. Bil je tu vsled SANSove seje, ki se je vršila v soboto 27. septembra.

Na klubovi seji je upravnica Anne Beniger poročala, da so obveznosti lista jako narasle. Joško Oven in drugi so poudarjali, da bo treba v podporo lista spet organizirati kako večjo agitacijsko akcijo in pospešiti zbiranje v njegov tiskovni sklad. Skupno z novimi naročninami in s prispevki v tiskovni sklad bo treba zbrati okrog tri tisoč dolarjev, ako hočemo, da list ne pride v nevarnost.

O kampanji bomo poročali po prihodnji seji upravnega odbora. Na tem mestu naj omenimo, da je nujno potrebna in da se bomo morali v tej veliki nalogi potruditi vsi, ki jim je kaj za obstoj lista.

Navzoči na seji kluba št. 1 JSZ so vsi poudarjali, da mora storiti vsakdo kolikor največ mogoče, kajti gaženje v dolg moramo ustaviti.

Kolona Anne Benigerjeve bo v prihodnji številki. Sedaj, ko je tu jesen, priporočamo našim ljudem, naj si iz Proletarčeve knjižarne naroče knjig, ker ako nam leže tu, so mrtev kapital. Imamo mnogo slovenskih ter tudi razne angleške knjige.

Apeliramo tudi, da naročite svojcem v starem kraju Proletarca. Stane \$3.50. Vsi v starem kraju, ki ga prejema, se o njemu jako pohvalno izražajo, med njimi Albin Čebular, ki ima dopis v tej številki.

Radujemo se tudi letošnjega letnika Družinskega koledarja. Razveselili boste z njim. svoje, če jim ga naročite, in ob enem s tem pomagajte Proletarcu k večjim dohodkom. Pošljite nam naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Društva, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
 VAKUACIJA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
 za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Na rokopis in oglaš morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
 popoldne za pridobitv v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co.,
 Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zeits

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
 Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

4301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
 Telephone: ROCKWELL 2864

Piketiranja unijskih delavcev proti senatorju Taftu le reklama zanj

Zvezni senator Robert M. Taft je na govorniški turi — največ v zapadnih državah, da ugotovi, koliko ima v njih prijateljev, ki bi ga hoteli nominirati za predsedniškega kandidata na listi republikanske stranke.

Taft je konservativec, kakor je bil njegov oče. Kakor on, tako se njegov sin ogreva le za interese privilegijev.

Sin Robert, vpliven senator, član bogataškega sloja in navdušen za obvarovanje privatnega kapitalizma, je bil v sedanjem kongresu eden glavnih promotorjev za sprejemanje in uveljavljanje postav, ki naj bi unijam zavile vrat.

Pred dvoranami, v katerih se vrše oziroma so se vršili Taftovi shodi v Californiji, Washingtonu, Oregonu, v Nevadi itd., je bila vselej zbrana večja ali manjša skupina piketov s protestnimi napisi proti njemu. Ko je prihajal v dvorano, so ga spremljali z glasnim "buuu". Tudi v dvoranih so mu ponekod nagajali z medkili, ali pa v sredi govora z masnim odhodom iz dvorane.

Mnenje ne samo konservativnih temveč tudi liberalnih časniških reporterjev, ki ga spremljajo je, da Taftu te vrste demonstracije ne delajo škode — namreč ne njegovim ambicijam, da postane prihodnji predsednik Zed. držav.

To je verjetno — toda iz drugih razlogov kot pa jih omenjajo reporterji v svojih depešah o Taftovih kampanjskih shodih.

Taft je namreč svojim zaupnim republikancem v državi Washington dejal, da se jim delavskih kampanj, s katerimi prete voditelji unij CIO in tudi glavarji AFL, ni bati. V zvezi njihovi filni gonji in kljub njihovim grozjam, kako bodo delavske glasove odvrnili od nas, se to nikoli ne zgodi, je dejal Taft. V dokaz je navedel neke nedavne dopolnilne volitve za kongresnika v Pennsylvaniji. Obe unijski zvezi sta agitirali s stališča, da je treba republikanskega kandidata poraziti v protest zoper Taftovo-Hartleyjevo protiujijsko postavo in izvoliti demokrata, ki je obljubil delovati, da se jo črta.

Zmagal je Taftov republikanec vzlic temu, unije pa so po porazu tolažile, da je tisti okraj itak republikanska trdnjava, in da je v njemu mnogo farmerjev, ki unij nimajo radi. A vendar, unijska volilna kampanja se je izjalovila, čeprav tega niso hotele priznati.

Taft je v pravem zato, ker ve, da polovičarska delavska politična akcija nič ne pomeni. Vsed tega se nič ne boji. Dokler se unije ne odločijo za zgraditev svoje stranke, ki bi imela program za odpravo kapitalizma, ne bodo njihove volilne kampanje ničesar zalegle. Vsi njihni naporji v prošlosti to dokazujejo.

Ali ima Marshallov načrt kaj izgleda na uspeh za otmitev zapadne Evrope?

K gornjemu naslovu naj bo tu dodano, da je temeljni namen Marshallovega načrta ustaviti širjenje sovjetske ekspanzije in radi tega je nastala naša nova ynanja politika, z označbo "Trumanova doktrina" za zaviranje komunizma "vseposvdo po svetu". Prvotno je Marshall pozval vse države v Evropi in Sredozemlju, naj si same napravijo načrt za ekonomsko okrevanje, in ako bo za Zed. države sprejemljiv, jim bodo pomagale.

Anglija in Francija sta Marshallu takoj pritrile. Sovjetska vlada je njegov predlog zavrnila z utemeljitvijo, da ima Washington s to politiko namen evropske države, ako bi sprejele njegovo pomoč — ukleniti pod svojo nadvlado ne samo gospodarsko, temveč tudi politično.

Vzgledu Rusije so sledile vse ostale države sovj. bloka. Takozvani zapadni blok pa se je odzval. Na čelo te akcije je stopila Anglija, sekundirala je Francija in tako se je pred meseci pričela konferenca v Parizu, na kateri so bile, oziroma so v nji še v nadalje zastopane tudi Italija, Turčija, Grčija, Portugalska, Belgija, Nizozemska, Švica, Luksemburg, Irska, Danska, Avstrija, Island, Norveška in Švedska.

Ameriški pogoj — kot ga je označil državni tajnik Marshall je, da naj si dežele, ki pričakujejo ameriške pomoči pri svoji rekonstrukciji najprvo same med sabo sporazumejo kako jo izvršiti, koliko lahko pri tem same store in kolikšnih vsot pričakujejo od nas, predno se postavijo na noge.

Najprvo so zastopniki teh 16 držav rešili, da bi potrebovali v prihodnjih štirih ali petih letih za ekonomsko obnovo blizu trideset milijard iz Zed. držav — največ kajpada v industrialnem materialu in v živilih.

Opazovalci ameriške vlade, ki so motrili razpravo teh konferenčnikov v Parizu, so jim kratkoma "neuradno" odvrnili, da zahtevajo previsoko vsoto — to je, da pričakujejo preveč od nas, zato jim ameriški kongres tolikšne zahteve ne bo odobril.

Začeli so se posvetovati znova in znese pričakovane podpore iz Zed. držav znižali na približno devetnajst milijard dolarjev.

Toliko pa bo zadostovalo le "če" — in takih "če" so veliko navedli.

Eden teh "če" je, da bo posojilo v omenjeni vsoti zadostovalo edino "ako bo mogoče uspostaviti stare trgovinske stike z vzhodom" (to je, s Sovjetsko unijo ter njenim blokom). Prej je zapadni Evropa dobavljala iz vzhodnih in jugovzhodnih evropskih dežel žito, surovine in razne druge potrebščine, prodajala pa jim je v zameno stroje, orodje, kemikalije, blago za obleke, obutve in razne druge manufakturne izdelke.

Ako se to staro razmerje z vzhodom ne obnovi, kako to razliko nadomestiti?

Zapad in vzhod poudarjata važnost produkcije in kličeta vanjo

GLAVNA POTREBA EVROPE JE VEČ PRODUKCIJE — več naporov za obdelovanje polja, v majnah in v industriji. Stroji in ljudje — mladina in starejša generacija, vse je pozivano k večanju produkcije! A dočim v zapadnih deželah, — izveniši Zed. držav, o tem več razpravljajo kakor pa tak smoter izvajajo, se je vzhodna in jugovzhodna Evropa res podala v akcijo in uspehi so že letos presenetljivi.

Za uveljavljanje kakršnekolikoli ustave je treba ljudi, ki verujejo vanjo

V tej deželi je posebno sedaj veliko govora o ustavi. Z ene strani se vpije, da jo hočejo brniti pred onimi, ki jo rušijo, z druge pa, da jo razdirajo in ji izpodkovajo tla oni, ki se pod krinko patriotizma navdušujejo zanjo.

Agencija FLIS, ki je v tem oziru nepristranska, toda vedno na strani domoljubnosti do te dežele s stališča ustavnih pravic, je nam pod naslovom "V poučenju in predramljenju ljudstva" poslala v objavo sledeči članek:

Zaključek dolge tožbe v državi New York, ki se je pred nedavnimi končala, se je razlikoval v zgornjem odloku sodišča, ki je v tem slučaju naglasilo ideale ameriške demokracije. Tožba — poskus iztoženja odškodnine radi obrekovanja — je bila vložena proti listu NY Post, ker je ta 1. 1943 objavil zaeno s pisarnjem o kvizlingih v tej deželi sliko z zaglavjem: "Ameriški kvizlingi. Kovali so zaroto za doseg Amerike." Tisti, ki je list tožil, je bil tudi na sliki.

Ako bi vrhovno sodišče države New York ne izdalo pravoreka, "da je bila ta karakterizacija v mejah resnice," tedaj bi bi moral list "Post" plačati tožitelju zahtevano odškodnino za sramotilno obrekovanje. Seveda je sodišče po zaslišanju tožbo razpustilo. "Post" pa je pred kratkim tozadevni zaključek sodišča objavila kot stvar, ki interetira javnost v splošnem, posebno pa še izdajatelj listov in publikacij. Odlok sodišča je spisal sodnik Ferdinand Pecora.

Važen del odloka je pojasnilna izjava, "da ni potrebno nastopiti proti svoji domovini z

Zed. države ne potrebujejo strojev iz Evrope, ker jih same izdelujejo za izvoz. Imajo sicer živil veliko več kot jih potrebujejo, toda kaj naj jim zapadna industrializirana Evropa da v zameno zanje?

Šlo bi deloma z Argentino in s Kanado.

Toda pri tem ne smemo prezreti, da določa ameriški načrt ekonomske obnove v Evropi Nemčijo za centralno točko. Oziroma tisti del Nemčije, ki je pod anglo-ameriško in deloma pod francosko okupacijo. Ta je najbolj industrializiran. In ameriška vlada hoče, da se nemško industrijo spet požene v dir, ker brez nje bo zapadna Evropa ostala v stagnaciji. Francozi so od kraja temu amerškemu predlogu nasprotovali, kajti Nemčija je v teku ene dobre generacije že dvakrat lomastila po njih.

Izgleda, da je ameriški vladni uspešno potolažiti Francijo in tudi Anglijo s tem, da bodo skupno skrbela, da si Nemčija vojne industrije več ne zgradi in pa da naj bo producirala v korist vseh dežel, ki spadajo v ta ekonomski blok šestnajstih držav.

Drugo, kar se diplomatično v teh pogajanjih ni poudarjalo je, da le obnovev nemške industrialne sile, ki naj ostane v privatnem lastništvu, bo zajela "komunistično nevarnost" z vzhoda, kakor jo je (Nemčija odbijala) do minule vojne. Torej v tem grmi tiči zajec.

Francoska buržvazija se je s tem načinom reševanja evropske ekonomije sprijaznila — ne toliko ker se boji invazije s severa, pač pa ker je v strahu pred domačo organizirano delavsko silo.

Veliko ameriških kapitalističnih ekonomskih veščakov dvomi, da bo Marshallov načrt uspel. Prvič, avropske delavske unije so po njihovem mnenju preveč "rdečarske" in že zdaj "sabotirajo" prizadevanja za obnovo, ne samo v Franciji in v Italiji, temveč celo na Angleskem. In drugič, da je Evropa eno in se je ne more ograditi med zapadni in vzhodni blok. Vse te dežele so v medsebojni trgovini in v izmenjavanju potrebščin odvisne druga od druge. Ameriška pomoč bo torej zapadnim deželah lahko pomagala za nekaj let, toda kaj, ako razmere v mednarodnih odnosih ostanejo kot so sedaj — kdo bo zapadnemu bloku pomagal, če bo sploh še obstojal? Kajti Zed. države vzlic svoji mogočni produktivni sili tudi niso neizčrpiljive.

vine in njenih idealov.

"Njihova sloga in edinstvo duha, požrtvovanja in borbe nam je prinesla važne vojne zmage. Ista edinstvo nam bo tudi prinesla nič manj važne zmage miru. Kdorkoli bi hotel rušiti to edinstvo, bi hotel obenem uničiti svobodščine te dežele.

"To edinstvo postavljajo v nevarnost oni, ki, kot ta tožitelj, ki ščuva razred proti razredu, veroto proti veri, ter faso proti rasi. Ogroženo je od strani onih, ki liki tožitelju, streme za tem, da bi odvzeli najpreprostejšemu državljanu, radi njegove rase, vere, barve polti in prepričanja, mnoge ustavne pravice, ki so zagotovljene vsem v enaki meri.

"Oni, ki sodelujejo v takih gibanjih so obrekovalci Amerike, ker brezobzirno tepajo njeno Ustavo...

"Naša Ustava se ne more sama uveljaviti. Zato pa je vedno potrebna čuječnost za ohrano naših svobodščin. V svrhu podučitve in predramljenja ljudstva z ozirom na nevarnosti, ki prete našim svobodščinam, od zunaj in od znotaj, mora biti zaveden tisk stalno čuječ v svojih nalogah. To je tudi naloga vsakega državljana, ki cenil neprečlenljivo dedščino naših Ustavnih pravic.

"To sodišče ugotavlja, na podlagi doprinešenih dokazov, da so toženci v tej zadevi z objavo stvari radi katerih je bila vložena tožba, vršili to svojo visoko nalogo in dolžnost. Sodišče je tudi prepričano, da je besedilo, ki so ga rabili v zvezi s tožiteljem, bistveno v mejah resnice. Ugotovitev je dejstveno dovolj podprta z izjavami zaslišbe tožitelja samega.

Taki odlomki iz sodnijskih zaključkov pomagajo pospešiti realizacijo ameriških idealov demokracije. Seveda ne delajo vsa sodišča svojih odlokov v tem prosvitljenem duhu in vsi sodniki se ne izražajo v podobnih slučajih z enako uverjenostjo. Ali sodnik državnega vrhovnega sodišča Pecora je v svojem zaključku tukaj navedenem, porabil priliko sodišča, da "pouči in drami ljudstvo".

Obnavljanje jugoslovanske mornarice

Predvojna Jugoslavija je imela 185 parnikov s 395,000 bruto registriranimi tonami in 596,000 ton nosilnosti. Med vojno je bilo uničenih 58% parnikov za dolgo in obalno plovbo, za kratko plovbo pa 85%. Uničenih ali poškodovanih je bilo tudi 90% pristaniških varnostnih naprav. Skupno je bilo razdejanih in poškodovanih 145 pristanišč. Razen tega je bilo uničenih 3158 ribiškkih in drugih čolnov. Sedanja petletka za jačanje jugoslovanskega gospodarstva določa, da mora doseči jugoslovansko trgovsko brodovje ob koncu petletke 600,000 bruto registrirskih ton, pri čemer pa niso vštete jadralnice brez motorjev. Ze te številke kažejo dovolj, koliko naporov zahteva obnova jugoslovanske mornarice.

Ljubezem je globoka kakor morje. Čim več daje, tem več premore. — Shakespeare.

Zedinjene države sedaj prvič največja sila tudi trgovskega brodovja

Gospodarski in socialni svet Organizacije Združenih narodov je na sestanku v Lake Successu sklenil sklicati svetovno konferenco, ki naj bi razpravljala o olajšanju pomorskega prometa. Amerikanci predlagajo, naj bi e v okviru OZN ali izven nje ustanovil nekakšen mednarodni posvetovalni urad za pomorske zadeve. V zvezi s tem objavljamo pregled glavnih mornaric na svetu iz obširnega poročila ameriške poročevalske agencije CNA (Overseas News Agency).

Najmočnejšo trgovinsko mornarico imajo danes Združene ameriške države. Sredi preteklega leta so imele 4,861 ladij s tonazno 50,389,000 Brt., kar predstavlja nekaj manj kakor 1/3 vse tonaze na svetu. Veliko Britanijo, ki je imela pred vojno prvenstvo, so zdaj potolke Zed. države. Za Zed. državami, ki so pred vojno razpolagale samo s 1,379 ladij s skupno tonazno 11,379,000 Brt., je to la djeve daleč preobsežno. Po načrtu Pomorske komisije bo Sevrni Ameriki za plovbo na oceanu zadostovala mornarica 10-500,000 ton, ki bo zaradi povečane hitrosti novih ladij ustrezala mornarici 14 milijonov predvojne tonaze. Zato Amerikanci prodajajo svoje ladje tipa "Liberty" in "Victory", ki so jih gradili za časa vojne. Do zdaj je ameriška vlada prodala 818 ladij za 732 milijonov dolarjev, in sicer 296 domačim brodarjem, 229 tujim vladam in 293 tujim državljanom. Kot najemnina za posojene ladje prihaja v ameriško blagajno mesečno okoli 20 milijonov dolarjev, med temi 2,1 milijona samo iz Anglije.

Velika Britanija je leta 1939. imela 3,319 ladij s skupno tonazno 17,770,919 Brt. Vojna je njene mornarice prizadela velike zgbue. Sredi leta 1936 je Velika Britanija, vtevisi 341 ladij (2 milijona Brt.), ki si jih je izposodila v Zed. državah, imela že zopet 3,159 ladij s tonazno 18 milijonov 64,293 Brt. Angleži se sedaj pogajajo za nakup 100 ameriških ladij tipa "Liberty", 40 tipa "Victory" in 42 drugih ladij. Predvsem se trudijo, da bi ohranili prvenstvo v potniškem prometu. Tako je n. pr. "Cunard White Star Line" naročila pet potniških parnikov tonaze od 9,000 do 30,000 Brt. Ker se je med njimi in Amerikanci vnel boj za petrolej, ki se je prenesel celo na Bližnji vzhod, gradijo Angleži tudi mnogo petrolejskih cistern s skupno tonazno 282,825 Brt. — Amerikanci imajo 580 tankih ladij za prevoz nafte. Angleške ladjedelnice gradijo danes največ ladij na svetu, in sicer za 1,800,000 Brt med temi 478,000 Brt za tujce. Velika Britanija bo potrebovala 4 leta za popolno obnovo svoje mornarice.

Francija je 1. 1939. imela 670 ladij s tonazno 2,333,638 Brt; po vojni ji je ostalo samo še 335 ladij s tonazno 1,318,719 Brt. Francozi razmeroma hitro obnavljajo svojo mornarico z nakupovanjem v inozemstvu — zdaj se pogajajo za nakup 62 ladij tipa "Liberty" — z naročili v Angliji in z gradnjo v domačih ladjedelnicah, kjer je v gradnji 96 ladij (5 potniških, 12 cistern in 79 tovornih). Tonaža 636 francoskih ladij v pogonu in gradnji znaša že 2,780,176 Brt.

Belgijska mornarica je 1940. leta imela 100 ladij s tonazno 420,000 Brt. Ob koncu vojne je štela samo še 57 ladij s tonazno 236,000 Brt. Z ladjami, ki se še gradijo, šteje danes 95 ladij s tonazno 364,000 Brt.

Holandci so pred vojno imeli 537 ladij s tonazno 2,600,000 Brt. Danes vozijo s 291 ladjami (med katerimi je 6 ameriških) s tonazno 1,550,000 Brt. V Ameriki so kupili 30 ladij tipa "Victory" in "Liberty". Njihova rečna mornarica se je v teku vojne zmanjšala od 3,800,000 na 1,500,000 Brt; danes znaša njena tonaza že 2 milijona Brt.

Norveška je pred vojno s 1,072 ladjami in tonazno 4,500,000 Brt zavzemala četrto mesto na svetovni lestvici, to je takoj za Japonsko, pred katero so bile še Zed. države in Velika Britanija. Ob koncu vojne je imela še tonazno 2,350,000 Brt, ki se je do julija lanskega leta povečala na 3 milijone ton. Norvežani so naročili ladje na Švedskem, v An-

gliji, Danskem, Holandiji, Italiji in Kanadi. Za obnovo svoje mornarice bodo potrošili 550 milijonov dolarjev.

Švedska je od 2,242 ladij s tonazno 1,602,000 Brt zgubila 235 ladij, toda že med vojno je svojo tonazo dvignila na 1,691,911 Brt.

Danci so leta 1939, razpolagali s 558 ladjami s tonazno 1,1 milijona, medtem ko je decembra 1945. leta bilo nad vodo še 390 ladij s tonazno 728,000 Brt.

Italija je junija 1940. leta imela lepo mornarico, 1,359 ladij s tonazno 3,391,000 Brt, toda po večini jo je zapravila v imperialistični vojni. Ob koncu lanskega leta je imela še 425 ladij s tonazno 738,000 Brt. (Clankar ne pove, koliko od te tonaze pripada STO). V gradnji je 91 ladij s tonazno 166,762 Brt.

Kanada ima danes 1 milijon Brt na morju in 665,000 Brt na svojih jezerih.

Kitajska, ki je pred vojno razpolagala s tonazno 500,000 Brt, je izgubila med vojno okoli 100,000 Brt. Po obnovi obsega njena mornarica 600,00 Brt.

Podatki o ostalih državah, kakor na primer o mornarici Sovjetske unije, so pomanjkljivi, medtem ko pisec jugoslovanske in grške mornarice sploh ne omenja, čeprav sta bili pred vojno razmeroma močni.

Dne 9. nov. prihodnja svetne matice in JSZ

Vršila se bo v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu. Vse pridružene organizacije bile prisilno povabljene, da naj izvolijo zastopnike za to zborovanje.

Na prošli konferenci Prosvetne matice in JSZ za illinojsko-wisconsinsko okrožje, ki se je vršila dne 8. junija v Chicagu, je bilo tajniku Louisu Zorkotu naročeno, naj prihodnjo zborovanje skliče v Waukeganu.

Sporazumno z našimi člani v Waukeganu je določen čas te prihodnje konference na nedeljo devetega novembra. Sešli se bomo v Slov. nar. domu ob 10. dopoldne. Ob tej uri se namreč zborovanje prične.

Apeliramo na vsa društva ter druge organizacije, ki so včlanjene v Prosvetni matici, da izvolijo zastopnike in zastopnice — čimveč tem boljše bo to zborovanje, kajti predmetov, o katerih bomo razpravljali in sklepali, je veliko. Poleg poročil bomo čuli razne referate in nato bodo razprave o njih.

Tajnike društev, klubov, domov in združenj ter drugih organizacij prosimo, naj imena zastopnikov in zastopnic sporoče tajniku, na naslov, Louis Zorko, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Najcenejše blago na svetu sta danes: človeško meso in človeška kri. — Eugene V. Debs.

Tole mi ne gre v glavo?

Nikakor mi ne gre v glavo, kako se je mogla naša vlada tako navdušiti za revidiranje mirovne pogodbe z Italijo, dasi je je pomagala sestaviti in jo podpisala! Mar v Washingtonu nihče ne razume, da je bila Jugoslavija žrtev italijanske invazije in imela valed italijanskih imperialističnih ambicij ogromno žrtev v življenjih in gnotno? Le kam pa je izgubile obetane štiri svobodščine in na atlantski čarter, tudi to bi rad vedel!

PRIPOVEDNI DEL

GABER:

Marjanina hiša

(Konec.)

Zadnje je povedala z nekim posebnim ponosom. Kljub temu, da je prej omenila, da ni njena navada bahati se, je včasih kako svoje delo le rada poveljevala. Toda kdo bi ji zameril tako majhno ničemnurnost.

"Gospodinja je poklicala zdravnika," je nadaljevala Marjanina. "Po njegovem nasvetu so me hoteli spraviti v bolnišnico. Toda temu sem se z vso odločnostjo uprla. V bolnišnico pa ne. Tudi danes bi me za noben denar ne spravili v bolnišnico. Če mi je namejena smrt, naj pa umrem, toda umreti hočem doma, pokopana hočem biti na domačem pokopališču. Tudi ne maram, da bi me zdravniki rezali in se učili na meni. Naj se učijo na komur koli, na Marjani se ne bodo. Zdravnik me je tedaj strašil, da se mi noga ne bo pravilno zarasla, da se mi doma ne bo hotelo celiti in kaj vem, kaj mi je še vse natvezil. Jaz pa nič. V bolnišnico nisem hotela in nisem hotela. Pa se mi je kljub temu zaraslo. Res je noga malo krajša, pa me to prav nič ne ovira pri hoji. Za lepoto pa mi v tistih letih ni bilo treba več skrbeti."

Pri zadnjih besedah se je nasmehnila, a kaj nato se ji je pomračilo čelo. "Šest tednov sem morala ležati in tisti dnevi so bili najtežji v mojem življenju," je rekla zamolklo. "Ti samo pomisli, nikoli še nisem ležala, tedaj pa sem bila priklenjena na posteljo. Ležala sem v mrzli, sicer zidani lopi pred hlevom. Pozimi sem ležala navadno v hlevu, ker je bilo v lopi premrzlo, toda z zlomljeno nogo nisem mogla tja, že zaradi zdravniške ne. Tako sem ostala v mrzli lopi, kakaj Majaronka se ni spomnila, da bi me vzela v sobo.

"Vidiš, v tistih dneh sem najpogosteje mislila na svojo hišo. Moram si jo postaviti, sem sama pri sebi sklepala, ko sem drgela v nezakurjeni lopi. Tedaj sem najbolj jasno spoznala, kakšna usoda me čaka, če bi do svoje starosti služila za dekle. Dokler bi mogli iz mene iztisniti še kaj moči, bi me gonili kakor črno živino, ko pa ne bi mogla več garati, pa bi me pogladi na cesto, da bi v kakem jarku poginila."

Umolknila je in se zamislila. V tistem trenutku se mi je zdel njen obraz bolj star kakor kdaj koli prej.

"Tako je počasi rastle v meni, da si moram postaviti svojo hišo. In ko je misel postala zrela, sem jo uresničila." Zopet me je pogledala, kakor bi hotela reči: Malokdo bi zmoget to, kar sem zmogla jaz. Potem pa je še podarila: "Če sem si prvič sama postavila hišo, si jo bom tudi drugi, čeprav nosim že peti križ. Prvič sem samo zidala, se-

daj pa bom tudi tesala sama."

Poslovil sem se. Pozneje pa sem še večkrat prišel gledat, kako napreduje njeno delo. Do konca poletja je komaj pospravila stari zid in očistila opeko. V jeseni pa je pripravljala pesek in apno. Poleg svojega dela pa je še hodila po vaseh na politične sestanke, saj je bila zelo dobra aktivistka.

"Za hišo se mi ne mudi," je rekla, ko sem omenil, da ji delo počasi napreduje. "Jo bom že postavila. Glavno je, da vem, da bom spet v svojem. Pozimi bom navozila les, spomladi pa bom začela tesati. Volja, to je šest parov pridnih rok, ali pa še več."

"Da, volja," je še enkrat podarila. "Včeraj je bil pri meni Kolenc. 'Ali misliš, da bo šlo', me je vprašal. Zakaj ne bi šlo, sem se začudila. Na to mi ni vedel kaj odgovoriti. Samo tožil je, da nikoli več ne bo imel svoje hiše, da nima denarja, da nima ničesar. Roke imaš, sem ga zavrnila. Potem sem mu povedala o nekem kmetu iz notranjskih hribov, ki so mu med vojno trikrat požgali dom. Ob tretjem požigu pa so ga odpeljali s sabo. Bila sva skupaj v internaciji. Prav tako je neprestano mislil na hišo kakor jaz na svojo. Prvič so mu jo požgali že dvainštridesetega leta ob tisti veliki ofenzivi. Do zime jo je že popravil. Ker ni imel strešne opeke, jo je pokril z deskami. Pa so mu trinštridesetega leta še dvakrat požgali hišo. 'Če bi me ne bili odpeljali, bi jo bil popravil še četrti,' je zatrjeval. 'No, pa jo popravim, ko se vrnem. Zdal bo držalo. Če pa me ne bo nazaj, pa jo popravijo otroci.' Tako je rekel. Ker je postajal zmeraj slabšeji me je mnogokrat rotil: 'Marjana, če bom umrl v tujini, pojdi po vojni na moj dom. Pozdravi mi otroke in ženo in jim povej, da morajo postaviti hišo, da bo naš rod še naprej tam živel, kjer sem živel jaz in moji dedje.' Ko sem se vrnila iz Nemčije, sem se čez nekaj tednov res napotila na njegov dom, da izpolnim njegovo naročilo. Šest otrok je bilo pri hiši, najmlajšemu je bilo osem let, najstarejšemu pa sedemnajst. Ko sem jih spraševala po materi, so mi povedali, da je med vojno umrla. O očetovi smrti pa še niso ničesar vedeli. Zdelo se mi je, da jih moja vest ni posebno prizadela. V eni sapi so se pogovarjali o očetovi smrti in o tem, kdaj in kako bodo omlatili žito, ki so ga imeli v kozolcu, zraven pa so me gledali, kakor bi jim pripovedovala o nekem tujem človeku. Kaj jim je bilo, in jo je tikal še sedaj, čeprav je bil več kot za trideset let mlajši od nje.

Stal je ob strani in opazoval Marjano. Pričakoval sem, da se bo pričela jeziti, ali pa da se ji bodo od ganotja zasolile oči. Pa se ni zgodilo ne eno ne drugo. Dolgo je molče gledala Matevž, hišo in ljudi. Nato pa je z roko odrinila ponujeni kozarec. "Ti mi ne boš točil," je rekla. "Navada je, da plačuje in toči tisti, ki mu postavijo hišo."

"To je veljalo za takrat, ko so zidali hišo dva meseca. Zdal pa smo jo postavili v dveh dneh in smo vse navade preobrnil." Zopet se je široko zasmel. Nato pa ji je še rekel: "Med vojno si nam ti dajala. Čas je, da

Nasmehnila se je. "Ali naj se pustim prekositi od otrok," je vprašala. "Če so postavili hišo oni, ki so mladi in neizkušeni, jo bom tudi jaz, ki me je življenje obilo učilo."

"Tudi Kolencu sem rekla to," je dodala, ko se je spomnila, da mi je o njem pripovedovala. "Ali se boš pustil otrokom, sem ga vprašala. Pa ne vem, če se ga je kaj prišlo. Volje mu manjka, zato ne bo ničesar napravil."

Ozrla se je po opeki in velikem kupu peska, ki ga je navozila. "V meni pa je toliko volje, da bi jo lahko dajala še drugim," je rekla zamišljeno. "Samo moči mi pešajo, bom pa bolj počasi delala. Zdal imam opeko, pesek in apno, drugi teden pa bom šla sekati les. Nekaj mi ga je dal Andrejček, nekaj Mele, nekaj pa Tonc. Spomladi pa bom že tesala trame."

In res je nekega zgodnjega jutra po veliki noči zapela tesača: plen, plen, plen... Med hišami spodaj je odmevalo: plen, plen, plen... Tako je včasih odmevalo v gozdu, samo da so bili udarci bolj enakomerni, močnejši in s krajšimi presledki. Ne, Marjana se ni mogla meriti s tesači, ki so imeli mlade in močne roke, njej pa je bilo že nad petdeset let. Moči so ji pešale, toda volje je imela toliko, da bi jo lahko dajala še drugim. Zato pa je pelo vztrajno tja do srede dopoldneva. In popoldne se je znova oglasilo: plen, plen, plen...

Dan za dnem je pela tesača: plen, plen, plen... Sprva se ljudje niso zmenili, ko so poslušali njeno pesem. Toda sekira je pela vztrajno, da so morali postati pozorni. Kak dan se je oglasila tako zgodaj, da jih je vzdramila iz spanja. Žena in mož sta se spogledala: Marjana teše. Na dvorišču sta si namignila sosedata: Marjana teše. In v gostilnah so se ljudje pogovarjali tako kakor pred leti, ko se je prvič lotila zidave: Marjana teše, sama si bo postavila hišo.

Sekira pa je pela dan za dnem: plen, plen, plen...

Ljudje so se nasmehali tako pred leti. In vendar ne popolnoma tako. Sekira ni pela enakomerno, med udarci so bili mnogokrat dolgi presledki. "Ne poje tako, kakor bi morala," je rekel kateri. "Kaj hočeš, Marjana je stara in še v internaciji je bila," je rekel drugi. In obema je bilo, kakor bi ju stisnila slaba vest.

Vsako jutro je pelo: plen, plen, plen... kakor da bi hotelo ljudem prebuditi vest.

"Marjana teše."

"Slabo ji poje tesača."

"Kaj hočeš, Marjana je stara in še v internaciji je bila."

Plenk... plen... plen...

Nekoč, ko sta bila dva praznika skupaj, pa se je zbralo nad klancem čez sto ljudi. Tedaj Marjane ni bilo doma, ker je imela v bližnjih vaseh sestanke. Ko se je na večer drugega dne vrnila, je Lojz ravno približal smrečico na postavljeno ostrešje.

Matevž ji je šel s polnim bokalom naproti. "E, Marjana, prav tebe smo čakali, ti moraš prva izpiti," se ji je smehljaj in ji ponujal poln kozarec. Ko je bil še partizan, se je navadil tikati jo, in jo je tikal še sedaj, čeprav je bil več kot za trideset let mlajši od nje.

Stal je ob strani in opazoval Marjano. Pričakoval sem, da se bo pričela jeziti, ali pa da se ji bodo od ganotja zasolile oči. Pa se ni zgodilo ne eno ne drugo. Dolgo je molče gledala Matevž, hišo in ljudi. Nato pa je z roko odrinila ponujeni kozarec. "Ti mi ne boš točil," je rekla. "Navada je, da plačuje in toči tisti, ki mu postavijo hišo."

"To je veljalo za takrat, ko so zidali hišo dva meseca. Zdal pa smo jo postavili v dveh dneh in smo vse navade preobrnil." Zopet se je široko zasmel. Nato pa ji je še rekel: "Med vojno si nam ti dajala. Čas je, da

Poslušajte vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vor' jo George Marchan.

Stric Sam invadira Italijo z dolarskimi lirami

Dolarji v procesiji v Italijo, a rezultat je za Trumanovo doktrino vseeno nepovoljen.

ti vrnemo."

To jo je zmedlo in prvi hip ni vedela, kaj bi odgovorila. Matevž pa je nadaljeval: "Noč za nočjo smo se oglašali pri tebi. Vselej si nam dala tudi jesti. Katerikrat močnik, katerikrat pa krompir v oblicah, kar si pač imela. Vem, da si si vse pritrgovala od ust. Meni je bilo marsikdaj kar težko pri srcu, ko sem pomislil, koliko si nam že dala. Najbolj pa me je težil tisti kos kruha, ki si mi ga dala o vseh svetih dvainštridesetega leta. Ali se še spominjaš? Deževalo je. Ko smo prišli k tebi, smo bili premočeni od kože. Sušili smo se, ti pa si nam kuhala krompir. Med pogovorom so mi oči neprestano begale na omaro, kjer si imela kos kruha. Tudi potem, ko smo že jedli, so mi oči uhajale tja. Prizadeval sem si, da bi gledal drugam, pa ni šlo in ni šlo. To je bilo zato, ker smo takrat redko prišli do kruha in smo o njem neprestano sanjali. Ko smo vstali od mize, so mi oči spet ušle na omaro. Na pragu pa si mi potisnila v žep tisti kos. Razveselil sem se ga kakor otrok, ki dobi pogao, istočasno pa mi je bilo tudi neprijetno pri srcu, kakor bi ti bil kruh ukradel."

"Kruha ni bilo pri moji hiši in ga vam nisem mogla dati," je rekla Marjana. "Tisti kos sem dobila pri Kozuhu za prešce. Mene je težilo samo to, ker ga vam nisem mogla dati več. Zdel pa se mi je sladak, kakor še nikoli v življenju, čeprav ga nisem pokusila."

Za trenutek so se ji oči zaslanjale. Nato pa so zadobile spet vsakdanji trd izraz. "Če bi bil kdo med vojno pokril zid z deskami, bi bilo veliko dela manj za vas in zame," je rekla in se nasmehnila.

IZ KANSASA

Piše ANTON SHULAR

(Nadaljevanje.)

Mala Jeanetta veselo prepeva znano popevko "I found a peanut", s tragičnim koncem, ko se v zgodnjih jutranjih urah vozimo z avtom proti meji države Idaho, namenjeni v Yellowstone National Park. Daljaja iz Salt Lake Cityja je 400 milj.

Po dolinah med peščinami hribi se vidi zelo lepe sadovnjake; drevje se kar šibi od jabolk, zrelih rdečih breskev in hrušk. Na vsakem oglu, pri vsaki občestni prodajalni ponujajo sadja na koše. Cena prvovrstnega sadja je precej nižja kot pri nas. Vmes se vidijo lepi nasadi sladkorne pese in alfalfe, kjer je le irigacija mogoča. Da država Idaho pridela precej pšenice to sem večkrat čital, nisem si pa predstavljal, da so celi kompleksi valovitih gričev posejani s pšenico. Ta čas je bila zrela za žetev in ponekod je izgledalo, da bo dober pridelek. Tudi ječmen je izgledal, da dobro uspeva.

Opoldne se ustavimo v mestu Pocatello, Idaho. Razen nekaj žitnic in tovarne za sladkor ni smo jo postavili v dveh dneh in smo vse navade preobrnil.

Zopet se je široko zasmel. Nato pa ji je še rekel: "Med vojno si nam ti dajala. Čas je, da

dijanska rezervacija Blackfoot. Kdor jim je že izbral ta kraj ni imel slabega okusa; lepa ravni na in zelo rodovitna zemlja. Gruče Indijance posejajo na oglih in pred prodajalnami. Na prvi pogled je razvidno, da "ni so ustvarjeni za delo", saj sami tako trdijo. Po cesti koraka Indijanka, našemljena po stari šegi. Da ni stara je soditi po tem ker ji iz nahrbtnice bisage gleda dvojje živih oči papoosa, trije se jo pa drže za krilo. Gary zavidljivo opazuje udobno sedečega Indijanca na širokem materinem hrbtu in ga obgovori z navadnim "hej"! Indijanček se je pa v odgovori stegnil iz bisage in pokazal dolg jezik. To je hu-do "razžalilo" našega malega sopotnika, da mu je jezno zažugal z malo peščico.

Med hribi zavijemo po "dolini lave". Celi skladi črne lave pričajo, da še ni tako dolgo ko so bili tod okrog aktivni vulkani. Cesta se vije med griči in hribi, da nikjer ne vidiš pet milj ravne črte in se vspenja vedno višje; na obeh straneh se pojavljajo gozdovi. V mestu West Yellowstone, ki leži v Montani, je zapadno vhod v Yellowstone Park. Park je pod kontrolo zvezne vlade in obsega površje kot kaka mala dežela, namreč 2 in četrt milijona akrov sveta. Večji del leži v državi Wyoming, nekaj v Montani in Idahu. V parku je mnogo naravnih zanimivosti. Vodopadi — eden je višji kot vodopad Niagare — vreli in takozvani geizerji, ki bruhaajo vrelo vodo in nekateri le blato, so nekaj posebnega, ki nimajo para. Vsa tla v šestih kotlinah parka so vulkanična. Je na tisoče teh geizerjev, od malega pronicanja vroče vode in pare skozi talno razpoko do mogočnega "Old Faithful", ki bruha vodo redno vsako uro 10 tisoč galonov, 175 čevljev visoko.

Pri vstopu v park plačamo tri dolarje vstopnine za avto, ne glede koliko oseb je v njem in potem imamo še okrog 50 milj do kempe Old Faithful, kjer imamo že mesec dni naprej naročene kabine. Kempa ali postaja obstoji iz hotela, velike prodajalne, gledališča in plesišča, kopališča, gasolinske postaje, garaže za popraviljanje avtov, kabin in seveda je v njih tudi velika jedilnica. Vsa večja po-

Slovene Records

10-inch records 79c COD, plus postage
C-400 Moja baba je pijana, polka
Ko pridem skozi log, valček
C-408 Lubca polka
Planina polka
C-410 Pomladanski polka
Bele rože, valček
C-412 Tekletova tožba, valček
Veseli tovariši, polka
Kusar's orchestra
C-413 Detroitka polka
Dizay daz polka
C-414 Treba ni, treba ni, polka
Herkulov, waltz
C-415 Moje ženke glas
Na levo, na desno, polka
C-416 Moje dekle
Dekle, kdo bo tebe tržal
Frank Yankovic and his orch.
B-003 Po zimi pa rožice ne cveto, val.
Veseli lovec, polka
B-404 Odpiraj dekle kamrico, polka
Gor čez jezera, valzer
J. Pluth and his orch.
Write for free catalogue of all new
SLOVENE RECORDINGS
to
PALANDECH'S
536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

slojja so zgrajena iz surovega smrekovega lesa, kar harmonizira z divljino. Takih kemp ali postaj je v celim parku kakih deset. V kempi Old Faithful je okrog 300 kabin, ki stoje po gozdu med smrekami. So od navadne kolibe z eno posteljo pa do večsobne hiše z vsemi udobnostmi, tekočo toplo in mrzlo vodo, kopalnico itd. Cene se seveda ravnaajo po velikosti in udobnosti kabine. Naša prostorna dvosobna kabina s štirimi posteljami stane 10 dolarjev na dan. Cene v jedilnici so seveda visoke, toda če se jih primerja s cenami drugod, niso preveč pretirane. Vse cene, tako za kabine kot hotele in jedilnice, so pod vladnim nadzorstvom; ono določa cene najemnikom, ki upravljajo vse te stvari, vsako sezono. Hotelska potrebštevna v parku je le za kratko sezono, od 20. junija do 10. septembra.

Par dni prej sem čul radio poročati, da je bilo letos izredno veliko število turistov v Yellowstone parku. Do 1. septembra je bilo precej nad pol milijona obiskovalcev. Ni čudno torej, da je bilo vse zasedeno. Hoteli in kabine oddane že naprej. Na bolj-šem so bili tisti, ki so imeli "hišice" ali trajlerje kar s seboj. Za nje je v parku določen poseben prostor. Po tablicah na avtih je bilo spoznati, da so tukaj turisti iz vseh držav unije, od New Yorka in Penne, do Floride in Californije.

Gnečo je bilo najbolj opaziti pred jedilnico. V dolgi vrsti je nas stalo po par sto oseb daleč zunaj jedilnice in smo se polževo pomikali notri, kar je vzelo pol v vseh po celo uro; posebno je bila gnječa pri večerji. Vzrok počasne potrestre je bilo baje pomanjkanje kuhinjskega osebja. "Predobro je še," sem čul za seboj debelega "gospoda", ki je bil najbrž odgoveten ali bankir, če ne kak "deževni" poslanec. "Pred vojno so se posebno študentje oglašali za to sezonsko službo, danes so pa menda med turisti." Nestrpnost je stopical sem in tja in opazoval, če je kje kak stranski vhod. Pa ga ni bilo. Well, eno dobro je bilo, da smo sami držali strog red v vrsti, bankir ali delavec, služkinja ali "visoka" gospa, nobene prednosti, vsi enako v vrsto.

(Dalje prihodnjič.)

Reka-Sušak bo novo moderno pristanišče Jugoslavije

Po zaslugi anglo-ameriških naporov je bil Trst Jugoslaviji odrečen. Argentina deluje, da bi se mirovno pogodbo z Italijo revidiralo, da si ona imela nič opraviti zraven, ker je bila med vojno "nevtralna". Nedvomno argentinska vlada želi — in do-bila je podporo od našega državnega departamenta, da se Italijo razbremenijo vojni odškodnin in da se ji vrne Trst, ako že ne vse takozvane Julijske krajine.

V Beogradu na tako možnost gleda Trsta računajo od vsega začetka, kar je razvidno iz načrtov, ki jih ima jugoslovanska vlada za preureditev pristanišča Reka-Sušak. Pred to vojno je bila Reka pod Italijo, ki si jo je pod vodstvom pesnika D'Annunzija siloma ukradla. Zavezniki so jo namreč označili za svobodno mesto, kakor sedaj Trst. Sušak pa je spadal Jugoslaviji. Tako sta se razvijali dve pristanišči. Sušak, ker je imel zaledje, je uspeval, Reka ne.

Sedaj sta obe mesti eno in obe v načrtu, da se ju zgradi v moderno velempeto in v pristanišče prvega reda.

Starokrajski tisk poroča o tem:

Inženirja projektivnega oddelka Mestnega ljudskega odbora na Reki Zdenko Kolacio in Davor Svalba sta napravila idejno skico za novi regulacijski načrt Sušaka in Reke. Skica upošteva načrtni razvoj Reke in Sušaka, njuno povezanost z vsemi okoliškimi kraji v trdno enoto,

zlasti v gospodarskem pogledu. Z drugimi besedami: pripravljajo se velempeto Sušak-Reka, ki se bo širilo v dveh pravcih: proti Lovranu in proti Opatiji ter proti Kraljevici in Cirkvenici v Hrvatskem Primorju.

Središče Sušaka in Reke s Titovim trgov bo v zvezi s temi načrti še nekoliko spremenilo svoje lice. Na takozvani Delti na Sušaku, kjer so bila nekoč velika skladišča za les, bodo postavili blok socialnih ustanov in novih zgradb Ljudskega odbora. Skladišča pa bodo premaknili v novo lukso za les na Martinšćico. S tem se bo pomaknil dober del Sušaka proti morskimi obali. Delta, ki se je nalik klinu zabila v središče, se bo popolnoma izgubila, oziroma zabrisala, ker bodo čez njo zgradili še štiri nove mostove. Poleg mestnega kopališča predvideva načrt zgraditev pokritega zimskega bazena. S temi spremembami bo dobil kompleks Sušak-Reka popolnoma nov izgled.

Industrijski četrti mesta, ki zdaj še kaže namen, da bi se rada širila proti tujsko-prometnemu središču Lovran-Opatija, bodo s tem ustavljeni zalet v to smer, ker ni mogoče dovoliti, da bi se tvornice širile v smeri zdravilišča in okrevališča. V bodoče bodo gradili industrijske objekte samo na ozemlju nove industrijske četrti na področju Kostrene med Zurbkovim in Bakrom. Na sedanjem mestu bodo ostale samo tiste naprave, ki so nujno potrebne tam, kjer stoji, drugo bodo premostili. Okrog tvornice bodo vzdolž nove avtostrade Kantrida-Beograjski trg zasadi zelen pas južnega rastlinstva. Za tem pasom gradi Kvarnerska ladjedelnica novo četrti stanovanj za delavce.

V neposredni bližini okrevališča pri Voloskem in Preluki nameravajo zgraditi velik fizikturni center. Gostje jugoslovanske reviere bodo s tem dobili priliko, da bodo lahko gojili vse vrste športa na dobro urejenih igriščih. V Preluki bodo velike plavalne tekme, regate, avtomobilske in motociklistične tekme, atletska tekmovanja, nogometne prireditve. Fizikturni center bo razpolagal s posebnimi igrišči za vse športne panoge. Center bo povezan z Lovranom in Opatijo po brzem avtomobilskem prometu, z Zagrebom pa bo ta konec spajala železnica postaja v Matuljih, ki leži v neposredni bližini.

Načrt predvideva tudi preureditev železniške proge od Skrljeva do Reke. Sedanja proga namreč vodi skozi središče mesta ter ovira normalen promet vozil in pešcev. Namesto te proge bodo zgradili novo zvezo od Skrljeva preko Grobniškega polja do Matulj, kjer bo železnica zavila proti Reki.

Dosedanja železniška postaja na Reki bi se morala premakniti za kakšnih pet sto metrov proti vzhodu tik gaja Otokarja Krševanija. Potniki bi se na ta način pripeljali naravnost v pristanišče k ladjam, kjer bodo lahko nadaljevali svojo vožnjo. Na tem mestu bi se osredotočil ves železniški, pristaniški in avtobusni promet.

Idejna skica imenovanih dveh inženirjev Ljudskega mestnega odbora Sušak-Reka je bila sprejeta z majhnimi spremembami na podlagi novega regulacijskega načrta za Sušak in Reko. Nekatere zamisli načrta bodo uresničene še v teku letošnjega leta.

Ako je številka v oklepaju na vašem naslovu nižja kot pa je tekoča številka Proletarca (vidite jo na prvi strani), pomeni to, da vam je naročnina potekla. Prosimo, da jo obnovite.

Kadar se spomnite svojcev v starem kraju, pošljite jim lanske in pa letošnji Ameriški družinski koledar! Stane letošnji \$1.65, lanski \$1.50. Pošljite nam naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

ZA LIONE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvsemil Chicaga) in Kanado
\$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in
Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inosemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

ALBANIJA — PRIMITIVNA DEŽELA — KI PA HOČE NAGLO V PREPOROD

Tisti ameriški Slovenci, ki so se na svojih posetih v stari kraj podali tudi v Črno goro, so z visokih črnogorskih holmov lahko zrlji v Skadersko jezero in si predstavljali, da je to mejna krajina Albanije in pa da v nji Mussolini gospodari.

Tiste Albanije ni več. Zapadni imperializem jo je preustrojal po svoje že po prvi svetovni vojni. Dal ji je kralja — izbral si je dva in končno je ostal Zog na prestolu. Albanija je majhna deželica, nekaj sličnega po velikosti, oziroma nekaj večja kot je bila Kranjska pod Avstro-Ogrsko. Ima okrog milijon prebivalcev, ki so muslimanske in pravoslavne, deloma grško katoliške vere.

Po prvi svetovni vojni si je skušal pridobiti v jugoslovansko "sfero vpliva" to deželo tedanji srbski premier Nikola Pašić. A ga je Italija prehitela in tako je Albanija postala italijanska kolonija.

Bivši kralj Zog je sicer Mussolinija ogoljufal pri posojilih za okrog milijon dolarjev, in ko se je pričela vojna vihra, oziroma že prej, je Zog pobegnil in pravijo, da mu denarja ni še zmanjkalo.

Današnja Albanija pa je združena z Jugoslavijo v carinski in valutni uniji. Njuno gospodarstvo je enotno in dasi posebno Angliji in Zed, državam to ni všeč, Jugoslavija, skupno z Albanijo, sedaj, kar se morja tiče, kontrolira vhod in izhod iz Jadrana.

Zed, države so današnja Albanijo priznale, ne pa še Anglija. Anglija si je zoper Albanijo že veliko prizadevala — posebno ker so bile ob albanskih obrežjih mine. Par angleških križark je lani trčilo obnje in ob življenje je bilo kakih 45 angleških mornarjev. Anglija se je vsled tega pritožila zoper Albanijo na varnostni svet Združenih narodov in pri tem je ostalo.

Albanija je v vojni silno trpela. Vsled svojega primitivnega poljedelstva je v času okupacije obubožala popolnoma in obrnila se je za pomoč na UNRRA in nato še na Zed. države.

UNRRA je pomagala nekoliko, a sorazmerno veliko manj kot pa n. pr. Grčiji, kateri še vedno sipljemo milijone v pomoč. A ameriška trgovska komisija, ki je bila na pogajanjih z albansko vlado v Tirani, je odšla že pred letom čim je uvidela, da se je Albanija odločila za pristop v takozvani svetjski blok.

Letošnjega maja je bila v Tirani velika prvomajska slavnost — prva v zgodovini te nekoč fevdalne dežele in ob tej priliki jo je posetilo tudi nekaj slovenskih delegatov iz Slovenije in iz Primorske.

Med temi delegati je bil tudi tržaški socialist Marini Giacomo. Svoje vtise je napisal v "Primorskem dnevniku". Ta list piše:

Preden je Marini Giacomo začel pripovedovati o Albaniji, nam je hotel nekaj povedati tudi o svojih vtisih iz Jugoslavije, ker sta ga veliki napredek in navdušenje delovnih množic

globoko prevzela, čeprav je gledal prej na Jugoslavijo z različnimi predsodki.

Dejal je: "Sprejem v Beogradu je bil zelo prisrčen, fotografirali so nas, nam dali cvetja ter nas dobro pogostili. Videl sem, da so cene nižje kot pri nas (v Trstu), in kar dobe delavci na nakaznice, jim zadostuje. Mesto je vse obnovljeno, sedaj ga bodo razširili tudi onstran Save proti Zemunu. Kar me je zelo presenetilo, je bilo, da nisem videl niti meter neobdelane zemlje. Ko smo leteli z avionom, sem videl povsod krasna obdelana polja.

Tudi v Albaniji so nas kar najbolj prisrčno sprejeli. Če upoštevamo primitivno stanje te dežele še pred nekoliko leti, in da je bila v vojni hudo razdejana, tedaj je to krepko ljudstvo doseglo zelo velik napredek. Industrija ni razvita, toda zelo dobro se razvijajo razne obrti in tudi delo na polju se modernizira. V nekaterih krajih že obdelujejo zemljo s poljedelskimi stroji; tudi živinoreja dobro napreduje. Kar pa me je najbolj prevzelo, je velika borba proti nepismenosti, ki je v Albaniji zelo razširjena in ki je velika ovira za napredek. Povsod so tedaj, povsod požrtvovalni mladinci poučujejo svoje nepismene tovariše in uspehi so zelo vidni.

Tudi agrarna reforma je bila splošna. Prej je kakih 120 družin bejov posedovalo skoraj vso zemljo. Sedaj pa so to zemljo razdelili med poljedelce.

Prvega maja je v Tirani kar mrgolelo ljudi; prišli so od vsepovsod. Povorka je trajala nad dve uri; bila je pravi mimohod vseh delovnih in ustvarjalnih sil nove Albanije. Mimo predsednika Hodže so se vrstili ljudje vseh slojev in poklicev. Na čelu so šli udarniki. Razni obrtniki in rokodelci so nosili svoje orodje in simbole dela. Videli smo potujočo delavnico, kmetje v svojih tradicionalnih nošah, profesorje s študenti.

Vse ljudstvo kaže veliko ljubezen do predsednika. Mnogi so pred tribuno izstopili iz povorke ter mu prinesli na tribuno darove, nato pa se postavili poleg njega. Videli smo več ganljivih prizorov, ki so pričali, kako se je to zdravo ljudstvo oklenilo tega svojega sina, ki ga vodi v lepšo bodočnost.

Naslednjega dne smo obiskali razne ustanove, kjer smo tudi opazili velik napredek. Videli smo ustanove za zaščito mater z modernimi napravami, bolnišnice, šole, razstavo obrti z domačimi izdelki itd. Povsod, kamor smo šli, smo videli mrzlično delo in obnovo. Doslej so popravili mnogo cest in mostov, vse to z udarniškim prostovoljnim delom; le prevoznih sredstev primanjkuje.

Šli smo si tudi ogledat petrolejske vrelce v Kučovi, kjer je zaposlenih 1500 delavcev. Vsi so zadovoljni. Šest mesecev so delali prostovoljno, da so obnovili naprave, sedaj pa dobivajo do 12 frankov meze. Vprašal sem nekega delavca, koliko protišči za hrano. Dejal mi je, da mu je treba za izdatno hrano 2 franka

Udarci, ki delavcev nič ne izuče

Stari svet je navajen hoje po bajonetih in trnju, a vendar ga skrbi, čemu ni tega nikdar konec. Sedaj ga strašijo še z atomskimi bombami, z raketi, bakterijami itd. Le kje so se izgubile vse tiste toliko obojane štiri svobodščine z Atlantskim čartermjem vred, to mi nikakor ne gre v glavo!

na dan. V Kučovi imajo delavci svoje menze, gledališče, igrišče, biblioteko in krožek. Kar načuditi se nismo mogli, kaj vse so ti delavci zgradili v tako kratkem času.

Prisostvovali smo tudi otvoritvi del na progi Elbasan-Drač, ki jo bo zgradila mladina. Skupno z albanskimi smo videli tudi jugoslovanske mladinske bataljone. V Tirani smo si ogledali tudi tobačno tovarno, kjer dela 60 žensk, ki dobivajo enako plačo kot moški.

Tudi v gledališču smo bili; na predstavo je prišel tudi predsednik Hodža. Na odru so nastopili razni ljudje z dežele v svojih tradicionalnih nošah, ki pa niso bili prav nič v zadregi, čeprav je to bilo prvič v njihovem življenju. Obiskali smo tudi razne obrtne delavnice. Med mizarji smo našli na tri Italijane, ki so nam dejali, da prav dobro žive.

V Tirani smo se tudi spoznali z različnimi drugimi delegacijami, ki na sprejemu, ki so nam ga priredili na predvečer prvega maja. Seznani smo se s francosko, jugoslovansko, madžarsko in rusko delegacijo.

Da bi se popolnoma poučili o položaju, smo govorili z različnimi ljudmi. Dejali so nam, da so še nekatere težkoče, da pa se položaj iz dneva v dan izboljšuje. Blago je še vedno na nakaznice, toda obroki zadostujejo. Tudi otroci delavcev lahko študirajo, ker jim gre na roko država.

Kar pa je napravilo na nas najgloblji vtis, je navdušenje, zagon in novi duh, ki preveva vse to ljudstvo in ga je popolnoma prekrval; duh ustvarjanja, vzajemne pomoči, skupnega in načrtnega dela ter pripravljenosti na žrtve. Odšli smo iz te male dežele, prepričani, da čaka albansko ljudstvo še lepša bodočnost.

Marshallov načrt za obnovo Evrope v protislovjih

Andrej Višinski je dne 18. septembra na zboru Združenih narodov v New Yorku označil načrt našega državnega tajnika Marshalla za gospodarsko okrevanje zapadne Evrope za "skemo" (scheme), s katerim mislijo Zed. države vzeti ekonomsko in politično kontrolo nad deželami, ki se udajajo dolarski diplomaciji.

Sovjetski blok, ki je bil tudi povabljen na Marshallovo ekonomsko konferenco v Parizu, se ni hotel odzvati. Zastopanih pa je bilo na nji 16 zapadno evropskih in skandinavskih dežel (med slednjimi samo Švedska in Norveška). Glavne sile na nji sta Anglija in Francija. Zraven je tudi Italija, Grčija in Turčija.

O tej konferenci je objavil v reviji "Tvorba" čehoslovanski novinar Andre Simone satiričen članek iz vtisov, ki jih je dobil na nji.

Píše med drugim: Holandski delegat Hans Hirschfeld se je dvignil in mirno izjavil: "Nemško gospodar-

stvo mora biti vključeno v evropsko gospodarstvo." V istem hipu so prodajalci časopisov tekali po ulicah in kričali: "Holandska je začela vojno proti Indoneziji!"

Sledil mu je grški delegat, ki se je počasi dvignil in vlijudno ter z nasmeškom dejal: "Marshallov načrt je dokaz velikodušnosti ZDA." Istega dne pa so angleški časopisi pisali, da 62 tisoč antifašistov, ki so se borili proti Nemčiji ječi v grških zaporih.

Tedaj je britanski delegat, predstavnik tako imenovanega odbora za evropsko sodelovanje sir Oliver Franks opomnil svoje tovariše, da pariška konferenca ni naperjena proti nikomur, in da goji Anglija največjo simpatijo do vseh narodov. Medtem ko je sir Oliver Franks izgovarjal te besede, je 27 km od palestinske obale šest britanskih vojnih ladij napadlo parnik "Exodus", ki je vozil v Palestino židovske izseljence. Eden od teh je bil ubit, pet smrtno ranjenih, dvajset težko ranjenih in sto laže ranjenih.

V svojem govoru je francoski delegat Alphonse izjavil, da si Francija ne želi drugega nego miru in najtesnejših gospodarskih odnosov z vsemi narodi. V istem času pa je predsednik Vietnama Ho Ci Minh izjavil, da ne bo miru med obema vladama, dokler ne bo Francija ustavila vojaških operacij proti vietnamski republiki Indokini.

Portugalski delegat je povzel besedo in izrekel svojo hvaležnost Ameriki ter izrazil zaupanje v "veliko rešilno poslanstvo pariške konference". V istem času pa je v Lizboni dr. Salazar izjavil, da bosta Amerika in Portugalska v čim krajšem času sklenili zavezniško pogodbo. Praktično ob isti uri je neki ameriški list pisal, da se Salazar vzdržuje na oblasti edino le zaradi krute diktature in da so portugalske ječe prenapolnjene.

Turški predstavnik se je pridružil inenju prejšnjih govornikov in izjavil, da "brez Nemčije se evropsko gospodarstvo ne da znova dvigniti." V istem hipu morda se je von Papen spomnil, da je turška vlada dovolila nemški vladi prehod skozi ožino v Črno morje z namenom, da sodelujejo pri napadu na Krim.

To je fiziognomija predstavnikov šestih od šestnajstih udeležencev pariške konference, piše Simone. Dva od njih vodita odkrito kolonialno vojno, tretji nenapovedano kolonialno vojno, četrti enako kakor prejšnji, v peti državi pa vlada kruta diktatura. Šesta država — Turčija — je pomagala Nemčiji med vojno. Vsi ti gospodje, zbrani v Parizu, so govorili o civilizaciji, medtem ko je njihov pogled obrnjen v Washington, ki pomaga in vodi kolonialne vojne ter daje poguma terorističnim režimom.

Simone piše dalje, da so šli vsi napori konference za tem, da se obnovi nemška vojaška sila in da ni bil namen Marshallovega načrta pomagati Evropi, pač pa pomagati Nemčiji. Nato izjavlja, da ta načrt ni nič drugega kot izvajanje Trumanove doktrine, zamišljene kot kapital, ki naj se izvaja iz ZDA. Simone poudarja, da so se med vojno demokratične sile, prvi med vsemi komunisti in sindikati, resno upirale ameriški imperializmu, ki je težil in teži po nadvladi v Evropi, ki bi hotel odvzeti tem državam njihovo suverenost, prevzeti nadzorstvo evropskega gospodarstva in omejiti svobodo narodov.

Pariška konferenca — zaključuje Simone — nasprotuje željam evropskih narodov, ki so hočejo zajamčiti miren razvoj in možnost za vsakega od njih, da si zgradi svojo domovino po lastnem okusu.

Odsotnost slovanskih narodov na pariški konferenci je najpristnejši dokaz stremeljenja po miru in svobodi.

Albin Čebular o raznih stvareh iz starega kraja

Albin Čebular je bil po prvi svetovni vojni učitelj v Belokranju, sedaj pa živi v Gornjem Logatcu v Sloveniji. Skozi nekaj let je bil zastopan v Američkem družinskem koledarju s svojimi pesmicami in v enem letniku z mnogimi risbami.

Po minuli vojni nam spet dopisuje. Prejema Proletarca (naroden mu je bil iz Clevelanda) in se mu dopade.

V pismu, datiranem 6. avgusta 1947, ima za ta list sledeče poročilo in pa priporočila:

V Ameriki se je sestavil krožek, kateri skrbi, da obdaruje revno dečo z obleko. Ta ustanova je nastala precej po vojni in vestno izvršuje stavljenosti si nalogo. Leto za letom prihajajo pišljike v stari kraj, posebno v jesen, katere vsebujejo zimsko perilo in oblačila za otroke in pomorejo, da prebijajo brez boleznih časa mraza.

Huda nesreča je zadela že enkrat prej imenovano Licealno knjižnico, ki se je nahajala v spodnjih prostorih gimnazije na Poljanski cesti v Ljubljani. Ker je postala pretesna, so sklenili zidati novo poslopje nedaleč od realke. Lepa veličastna stavba je zrasla iz tal. Pri vstopu stoji spomenik Prijatelja in ob strani vrta doprtni kip pesnika Simona Gregorčiča, ki je eden največjih naših velmož. Vse knjige in ostalo leposlovje so prepeljali v novo knjižnico, ki je moderno urejena. Notranjost je vsa v marmoru, stopnice, orjaški stebri, strop in tlak. Slovensko slovstvo se je stekalo v njo in vsak je hodil črpat vednosti in znanosti. Pa je med vojno priletel preko zrakoplov, vnel se mu je bencin in padel na poslopje, katero je bilo v plamenih. Zgorele so knjige, posebno novejšega datuma, časopisi in revije in komaj so zadušili požar. Škoda je velikanska. Tudi slovenski magazini, ki izhajajo v Ameriki so pogoreli. Ko sem radi študija obiskal g. dr. Šlebingerja in Pintarja, ki jo upravlja, med tem je dr. Rus Jože umrl v interakciji na Rabu, in dr. Glonar umrl, sta bila silno žalostna nad izgubo. Povedala sta mi, da se je pod vodstvom g. Adamiča v Ameriki ustanovilo društvo, katero ima namen, da naredi zopet zvezo z upravami tamkajšnjih listov, da se uredi stari dotok. Obenem vprašata ameriško javnost in vsakega, ki ima kake stare letnike, da bi poslal na naslov: Univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Turjaška ulica, in s tem se bo popravila izguba in omogočil zopet študij ameriških literarnih delavcev, da ne bo kak izgubljen ostal, saj v knjigi je človek in življenje, njegova doba, ker delo se ne da narediti v enem dnevu, ampak rabi leta in leta.

Poseben razveseljivo je čitanje "Proletarca", ki se skoraj v vsaki številki spomni, da se lahko svojem preko morja pošlje "Proletarca" in "Am. druž. koledar" in knjige.

Kadar se bode odprl denarni promet iz Evrope v Ameriko, tedaj se bode gotovo lahko več oglašilo naročnikov iz starega kraja za "Proletarca" in koledar. "Jugoslovanska knjiga" v Beogradu že za vso Evropo sprejema naročila in plačila za revije in knjige, kar je hvale vredno.

Albin Čebular.

Filmske slike iz Slovenije v N. Y.

New York, N. Y. — Slovenska združena društva, SANSove podružnice in lokalna popočna akcija v naši naselbini prireja-jo kazenje filmov iz Slovenije, dne 12. oktobra 1947, v Jugoslovanskem domu, 405 W. 41st St., New York City. Dvorana bo odprta ob treh popoldne, začetek kazenja filmov pa bo ob 4. uri pop. Vsakdo naj se potrdi pri pripravi pravem času, ker bomo točni. Po kazenju filmov bo namreč še malo zabave in plesa in dobili bomo tudi dobrega govornika. Premične slike same bodo vzele par ur časa.

Filme je dobil iz domovine SANS in prikazujejo: Triglav pozini; proces proti Rupniku in Rosenfeldu; vojni zločinci morajo biti kaznovani; filmski obzorik, prikazujejo razne dogodke v Sloveniji leta 1946 v mesecu juniju; drugi filmski obzorik, ki kaže Čeha na Bledu, hidrocentralo na Dravi, Rogaško slatino, Hodža na Bledu itd.

Slike so zelo lepe in dokumentarne ter povedo več nego cel kup pisanih besed. Kjer kažejo trpljenje našega naroda pod okupatorjem in klavarno krivljeno hrbenice domačih izdajcev pred sovražnikom, so žalostne, koder pa vidimo v njih navdušen polet mladine pri delu in aktivnostih, ter lepoto slovenske zemlje, nas pa slike navdajo z željo, da bi se spet znašli v lepih domačih krajih, pa četudi samo za kratek obisk.

Vstopnina je en dolar, kar vključuje davek. Za ples bodo igrali Jugoslovanski tamburasi. Naj si vzame priliko ogleda teh zanimivih filmov kdorkoli se količkaj zanima za zgodovinske resnice, katere se skuša danes utajiti na najbolj drzno-umazane načine. Filmi pa ne lažejo — izdajce so narod izdajale, krutemu sovražniku in se bratilo z njim ter mu lizale peto s katero je grazil po krvi naših bratov in sester. Tudi obnova gre svojo pot naprej navzlic klevečam sovražnikov onih, ki so se borili za osvobodjenje. Filmi tudi v tem ne lažejo. Videti je, da tisti, ki so bili pripravljeni se boriti proti sovražniku, so pripravljeni tudi delati za lepšo bodočnost svoje domovine. Dobro de človeku ko gleda to.

Torej na svidenje v nedeljo 12. oktobra v Jugoslovanskem domu v New Yorku!

Anna P. Krasna, taj.

'Primorski dnevnik' trdi, da ima Italija dovolj industrije

Vprašanje obnove italijanske industrije zanima — naravno posebno sosedno Jugoslavijo in pa še bolj tudi prebivalstvo svobodnega tržaškega ozemlja.

Pogodba med zaveznicami in Italijo določa ladjedelnic v Trzinu Italiji, dočim bi morala iti bodisi Jugoslaviji ali saj Trstu.

Zed. države v obnavljanju industrije v Italiji veliko pomagajo in še več ji bodo, ako ostane vlada v Rimu pod anglo-ameriško sfero in bo služila v zvezi zapadnih sil proti sovjetskemu bloku.

Glede obnavljanja italijanskih obratov izraža "Primorski dnevnik" v Trstu sledeče mnenje:

V zvezi z dolarskim posojilom, ki ga je podelila italijanski industriji ameriška Izvozna in uvozna banka, poudarja italijanski nacionalistični tisk, da je italijanska industrija edina med industrijami vojujočih se držav izšla iz vojne skoro nedotaknjena. (Od 100 milijonskega posojila v dolarjih je bilo doslej pripravljenih italijanski industriji 23 milijonov, in sicer avtomobilski tovarni "Fiat" 10 milijonov, kemičnemu podjetju "Montecatini" 9 in tovarni gumijastih izdelkov "Perelli" 4 milijone dolarjev. Po tem prvem obroku bo Izvozna in uvozna banka pretresla še prošnje drugih italijanskih industrijskih podjetij.)

Neki italijanski publicist navaja še te-le prednosti italijanske industrije pred ostalimi: italijanska industrija ni tako morda, kakor n. pr. nemška, predvsem pa: italijanska industrija pripada demokratični Italiji. Iz teh dveh razlogov ne bo nevarna sosednim državam s strateškega vidika; zato je toliko bolj

upravičena nada na finančno pomoč iz Amerike.

Da je Italija razmeroma — v primeri z možnostjo nabave surovin in z razpoložljivo pogonsko silo — že prenasršena z industrijo, nam da slutiti tudi zakonski načrt v katerem bo minister za industrijo imel pravico odločevati o ustanovitvi in preureditvi tudi industrijskih podjetij, katerih glavica znaša manj kot 5 milijonov lir.

Sedanje hvalisanje italijanske tiska spominja na jere-mijade istih listov za časa mirovne konference, ko je šlo za usodo primorske industrije, predvsem za ladjedelnice in druge tovarne v Trzinu, in za odreditev vojne odškodnine, ki naj jo Italija plača Jugoslaviji. Tržaška industrija je bila za STO (Svobodno tržaško ozemlje) ogromnega pomena, saj se je z njo dopolnjevala in se vzporedno z njo tudi razvila, medtem ko ima Italija že dovolj ladjedelnic in tovarn elektrotehničnih priprav.

Tudi sistematično odvažanje industrijskih strojev iz pasu A, ki v smislu mirovne pogodbe pripade Jugoslaviji in ki tvori predmet najnovejše jugoslovanske protestne note zapadnim zavezniškim silam, se ne da upravičiti z morebitnim poňanjkanjem podobne industrije v Italiji.

Ce izvezamo elektrarne na gornji Soči, je bila nova meja tako potegnena, da je slovensko ozemlje bivše Julijske krajine, ki bo priključeno k Jugoslaviji, ostalo brez industrije. Izgubilo je tudi velike tovarne na Soči pri Gorici, čeprav bi sleherni industrijsko podjetje bilo velikega pomena za deželo, ki je bila za časa osvobodilne borbe tako opustošena, ter Italija obiluje s takšnimi podjetji.

ZDRUŽENJE DVEH DELAVSKIH STRANK V ROMUNIJ

Na konvenciji romunske social-demokratske stranke v Bukarešti, ki se prične 4. oktobra, bodo sklepali o predlogu za združenje te stranke s komunistično. Imenovala bi se "združena delavska stranka". Obe sta zastopani v vladi.

V odborih AFL res ni komunistov

WILLIAM GREEN

Nedavno se je vršila v tem mestu seja eksekutive AFL, na kateri je bila ena izmed najvažnejših točk vprašanje, ali naj se odboriki unij AFL ponižajo pred vladnim delavskim odborom (NLRB) z izjavo, da niso komunisti, ali pa naj to določijo Taftovega-Hartleyevega protikomunjskega zakona ignorirajo.

Predsednik eksekutive William Green je po njenih navodilih svetoval vsem odbornikom lokalnih unij, da se ravnajo po postavi in izjavi, da niso "komunisti". Kajti omenjeni NLRB bo upošteval pritožbe samo tistih unij, ki se bodo ravnale po tej protikomunistični točki.

Nasprotoval je samo John L. Lewis, ostalih 14 odbornikov eksekutive pa je bilo zato, da se postavi v tej točki ugodi.

Ampak mar je odbornikom AFL tega sploh treba, ko pa so vsi celo bolj "protikomunistični" kot pa n. pr. odborniki zveze ameriških industrijskecev?

In ako ti vlada narekuje, kakšno prepričanje smeš imeti — mar ni to "totalitarna" metoda, čeprav pravimo, da se borimo zoper nje?

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Izvirno poročilo o presnavljanju življenja Slovenije v kmečkih vaseh in v mestih

(Konec.)

Mislil boš zdaj: Kaj pa ljudstvo reče k temu garanju skoro brez počitka, ko pri tem niti hrana ni bogve kako obilna in dobra? Res je, da se moramo zadovoljiti z manjšimi obroki hrane, kot smo bili vajeni pred vojno. Med vojno je bilo še mnogo hujše. Dveletna suša nam je veliko škodovala. Letos pa upamo — ker je letina mnogo boljša — da bo glavna kriza v prehrani vsaj kar se kruha tiče — premagana. Luksuza si seveda ne bo še mogel nihče privoščiti. Tudi meso je zelo pčilo, toda živi se še vendar nekako primerno. Vse države okoli nas so glede prehrane na mnogo slabšem. Za delavstvo, posebno težke kategorije, je pa kar dobro preskrbljeno.

Kaj pravi ljudstvo k vsemu temu? Ti veš, da povprečni slovenski človek ni bil nikoli razvajen; živel je vedno razmeroma skromno. Življenjskih fines in luksusa — v primeri z Amerikancem, ni poznal. Naši južni bratje Hrvati in Srbi pa še tem manj. Življenjski standard Jugoslovancev je bil torej na nizki stopnji, razen malenkostnih izjem, ki se pa danes tudi morajo prilagoditi splošnim razmeram ali pa jo morajo popihati čez mejo, da od tam potem hujšakajo proti lastni probujajoči se in vstajajoči domovini.

Stiri leta med vojno je narod ogromno trpel. Mladina, ki je bila večinoma v partizanih, je prstala nepopisne muke, trpljenje, štrapace in pomanjkanje. Kdor ima le malo odprte oči, mora videti, da bi nas veliki, bogati narodi radi pahnili spet na prejšnje mesto, v prejšnje razmere. Prej obljubljene velike pomoči od "velikih" od nikjer nobene. Pomagaj si torej sam, kakor veš in znaš. Sreča, da je naš narod mlad, krepak, zdrav na duhu in telesu — vse drugo pride z dobro voljo in vstrajnostjo samo. Vidis in vse to da našim ljudem moralno in tudi telesno moč, da stisne zobe, da gara tudi do izčrpanosti, ker ima vedno pred očmi, da si bo prigaral — kakor med vojno pri sto krat hujših razmerah svobodo — zdaj ali v bližnji bodočnosti boljše, prijetnejše in udobnejše življenje za sebe in svoje potomce.

Lahko mi verjameš, da misli tako velika večina naroda, posebno mladina, ki pa je vedno in povsod merodajna za bodočnost vsakega naroda. Res, da je še dosti nergačev, katerim vse to ne gre v račun, ker so zgubili svoje komadne socialne ali materialne položaje ali pa jim — vsled prejšnje vzgoje — njihova konservativna fanatična zagreznost, večinoma versko-klerikalnega značaja ne dopušta, da bi sledili novemu splošnemu narodovemu pokretu.

H-koncu, dragi brat, naj še omenim, da si veliko žrtvoval s svojimi pošiljatkami sorodnikom v stari domovini. Pomanjkanje pri nas je posebno v tekstilih. To, kar naše predvojne tekstilne tovarne (nove se šele grade) producirajo, se mora razdeliti na vso Jugoslavijo. Razen v Sloveniji pa takih tovarn v predvojni Jugoslaviji skoro ni bilo ni, zato pa dobi Slovenija v zameno iz drugih krajev države živež, ki ga tako nujno potrebuje. To, kar odpade tekstilnih izdelkov na Slovenijo, pa dobi v prvi vrsti armada, demobilizirani borci in otroci.

Pred vojno sem bil s perilom še kar dobro založen, sedaj — po sedmih letih — pa je začelo vse razpadati, tako, da tudi krpanje nič več ne zaleže; pa saj tudi krp ne dobis. Posteljnega perila mi gospodinja ne more več dati, tako da ležim sedaj že dolgo brez tega.

Ko bodo dograjene nove tekstilne tovarne in povečane že obstoječe, bo tudi ta problem rešen. Naši ameriški rojaki, ki nam pošiljajo blago, perilo in podobno, nam s tem v tej stiski veliko pomagajo.

Ker je med vojno vsa Evropa silno trpela in je njena industrija še vedno iz reda, in trgovsko še ni takih zvez kakor bi bile potrebne, si moramo pomagati s svojimi viri. In kot sem opisal v tem pismu, v Jugoslaviji se dela za obnovo z največjo brzino.

S tem zaključujem in Te pozdravljam! Tvoj brat Vinko Potocnik, Ljubljana, Kolizejska 17.

Konferenca Z. N. še vedno le oder za boj med USA in USSR

(Konec s 1. strani.)

Predlagal je obenem razorožitev. In pa da naj se atomske bombe, strupene pline in druga taka sredstva za uničevanje ljudskih množic prepove. K temu je ugotovil, da se vlada Zed. držav tega najbolj brani in da izdelujemo atomske bombe kar naprej in jih izpopolnjujemo, da bo smrtna žetev v bodoči vojni še toliko večja kot je bila v prejšnji.

Zed. države odklanjajo obdolžitve

Naravno, da se zastopniki Zed. držav na zboru Z. N. otepa-jo teh in sličnih očitkov in dolže na drugi strani Sovjetsko vladov provokacij, za zaviralno sklenitve miru z Nemčijo in Avstrijo in ob enem napadajo posebno Jugoslavijo zaradi civilne vojne na Grškem.

Kar se tiče kontrole nad organizacijo Združenih narodov, je sedaj velika večina zastopanih petinpetdesetih držav pod ameriškim vodstvom. Sovjetski blok torej nima nobene priložnosti

How Food, Clothing and Housing Prices Have Changed			
1941			
Today			

DRAGINJA SE VEČA in nekateri kongresniki in senatorji delujejo, da bi se obnovilo kontrolo nad cenami. Letos in skozi vse čas od kar je bila odpravljena vladna agencija OPA, so se cene dvigale in gredo višje z dneva v dan.

V sedmih letih so se potrebščine podražile od 80 do nad sto odstotkov. Kot predstavlja gornja uradna tabela, so cene od leta 1941 do letos narasle za živila z \$10 na \$19,30; za obleke, od \$50 na \$91; za stanova inške hiše od \$5,000 na \$9,100.

dobiti večino v težkih spornih vprašanjih, zato pa se ruski delegat Gromeko v varnostnem svetu Z. N. toliko bolj poslužuje veta. Naša vlada se je odločila za privilegij, ki ga imajo v varnostnem svetu samo zastopniki velike petorice, omejiti. Ako se to zgodi, je možnost, da se Sovj. unija umakne iz Z. N. in sledile ji bi v tem slučaju brzokone tudi vse njene zaveznice.

Jugoslavija za preiskavo

Glede Grčije je jugoslovanski delegat zanikal vsako krivdo za civilno vojno v nji. In Gromeko pa je poudaril, da se v grške notranje zadeve v resnici umešava samo Zed. države in pomaga jim v tej intervenciji Velika Britanija. Amerika je obtožila Jugoslavijo, Bolgarijo in Albanijo podpiranja grških gerilcev in njen delegat Austin je svaril, da bo to privedlo do zelo "resnih posledic". Namreč v vojno.

V Beogradu so izjavili, da so ameriške obtožbe proti Jugoslaviji neutemeljene, da so navadne provokacije in da ako se bi pustilo Grkom urediti deželo po volji večine, bi bil v nji sedaj že mir in narod bi delal namesto da se ljudstvo bori z orožjem v roki drug proti drugemu zgolj vsled Trumanove doktrine, to je, vsled ameriškega financiranja rojalistične reakcije na Grškem.

Vlada v Beogradu je povabila v Jugoslavijo skupino najuglednejših ameriških politikov, med njimi bivšega državnega tajnika Byrnesa in bivšega minnesotškega guvernerja Stassena, da naj pridejo tja — seveda na njene stroške — ter svobodno preiskujejo položaj ob jugoslovanski grški meji in kjerkoli v Jugoslaviji, da se prepričajo, ali so obtožbe ameriške vlade proti Jugoslaviji resnične ali izmišljene.

Seveda se ne bodo odzvali, kar bi jim Truman to zamislil. Državni tajnik Marshall hoče za tako preiskavo svoje ljudi, ki bodo sestavili poročilo v smislu obdolžitve, ki jih ima v varnostnem svetu in pred zborom Z. N. Ampak vzlic temu je bila ta poteza Titove vlade jako dobro zasnovana. Veliko ameriških listov jo je zamolčevali in tudi v radiu se je je le parkrat omenilo — potem je vse utihnilo — baje na namig iz državnega departamenta.

Bankrotirani politiki za intervencije

V tej živčni vojni proti Sovjetski uniji in njenim zaveznikom so se oglašili tudi bivši glavari raznih takozvanih agrarnih strank s pritožbo na zbor Z. N., in z apelom, da naj se demokracijo. V ta namen bi bilo treba seveda sedanje režime v njih strmoglaviti in oni predlagajo nove, časne, ki bi pripravili vse potrebno za vrnitev v normalne demokratske razmere.

Med podpisniki je bivši vodja hrvatske seljaške stranke dr. Maček, bivši madžarski premier Ferenc Nagy, bivši bolgarski kmečki vodja Dimitrov (tudi sedanjí načelnik bolgarske vlade se piše Dimitrov — on je komunist), bivši romunski agrarni vođa Gregore N. Buzesti, Srb Milan Gabrilović itd.

Vsi ti bi seveda radi nazaj v stari red. Svojo organizacijo so krstili za "kmečko internacionalo". Zato seveda, da bi bolj vlekl. Kajti ako bi bil med podpisniki tudi bivši kralj Peter, Kon. Fotić, škof Dionizije in drugi taki, ne bi izgledalo, da se jim gre za kaj drugega kot za povrnitev na stolčke.

Boj glede bodočnosti Koreje *Zelo napeto razmerje med Moskvo in Washingtonom je tudi zaradi bodočnosti Koreje. Kar se Japonске tiče, jo je general MacArthur že organiziral pod ameriško sfero vpliva. Tudi

Čiang Kaišeka na Kitajskem še vedno vzdržujemo in njegovo armado. Ampak Koreja je razdeljena pol pod sovjetsko in pol pod ameriško okupacijo. Sporazum velike petorice je bil, da mora postati Koreja samostojna in da čim bo godna za postaviti se na lastne noge, naj se ji to dovoli. Toda v tej razdvojenosti je ameriški del Koreje ohranjen za kapitalistični sistem in sovjetski del pa je uvelič socializacijo. Kako sedaj v tem položaju Korejo združiti je problem, o katerem se sovjetska in ameriška okupacijska oblast ne moreta sporazumeti. Minulo soboto pa je vlada v

Moskvi prišla pred svet s presenetljivim predlogom, da naj ameriška ter sovjetska armada oddida iz Koreje istočasno in Korejci pa naj si potem sami uredijo svojo hišo.

V Washingtonu so označili ta predlog za trik — češ, da je Rusija oborožila 200.000 Korejcev, ki bodo zasedli po odhodu ameriške armade vso Korejo in tako bi vsa prišla pod "komunizem". Tako se merodajni zapletljivi razvijajo zgolj v tekmi med USSR in USA za nadvlado, in še bolj pa ideološko — torej je to borba med kapitalizmom in sovjetskim ekonomskim sistemom.

USPEHI PETLETNEGA PLANA NOVE JUGOSLAVIJE

Sedaj se že lahko govori in razpravlja o uspehih prve petletke nove Jugoslavije. Bili so ob pričetku nekateri, ki so zmajavali z glavami: Saj ne bomo zmogli teh ogromnih nalog. Danes pa so dejstva že tako prepričljiva, da se sme z zaupanjem upati na nadaljne uspehe.

Novo hidrocentrale rastejo iz tal

Elektrifikacija je predpogoj industrializacije. Gradijo deset velikih hidrocentral, od teh so tri na področju LR Slovenije. Te tri hidrocentrale bodo pomagale dvigniti proizvodnjo električne energije na 4.350 milijonov kilovatnih ur, kar predstavlja skoraj štirikratno predvojno zmogljivost.

Pri Mariborskem otoku je zrasla na Dravi nova, močnejša hidrocentrale, ena največjih v Srednji Evropi. V Mostah pri Zirovnici je sledila druga elektrici, največja hidrocentrale srednje velikosti, katere zmogljivost bo za polovico manjša od falske. Oskrbnovala bo z električno energijo jeseniške železnice, ponos slovenske industrije, ter industrijske naprave na ostalem Gorenjskem. Tudi v Medvodah dograjujejo novo električno hidrocentrale s približno enako zmogljivostjo, kakor je ona v Mostah pri Zirovnici.

Centrala v Triblju ob Drini bo ena največjih podzemskih hidrocentral na Balkanu. V primeri s falsko pri Mariboru bo približno sedemkrat večja. Na Drini bo dograjenih še več drugih hidrocentral. V Bosni že obratuje, nova hidrocentrale v Rogatici. V Črni gori gradijo štiri močne hidrocentrale in dve veliki kalorični centrali. Tudi Dalmacija dobi dve novi hidrocentrale. Vse te rastoče hidrocentrale bodo v nadaljnjem razvoju sprožile silen razmah industrializacije v okviru Petletnega načrta kot temeljnega pogoja za lepše življenje jugoslovanskih narodov.

Ustvarjalna sila ljudskih množic

Pa tudi na ostalih področjih se kažejo uspehi ustvarjalne sile požrtvovalno sodelujočih ljudskih množic. Nove tovarne orodnih strojev v Zagrebu, Železniku pri Beogradu in v Sarajevu, ki so osnova za izgradnjo kovinske industrije, lahko uvrščamo med najpomembnejše kovačnice jugoslovanske petletke. Industrija motorjev v Rakovici že izdeluje avtomobile na tekočem traku. Iz avtomobilske tovarne na Teznu pri Mariboru že prihajajo novi kamioni. Ta razvoj bo omogočil, da bodo do leta 1951 lahko izdelovali v Rakovici in na Teznu letne serije 6.000 tovornih avtomobilov. Takorekoč čez noč je dobila Ljubljana svoj "Litostroj", ki je med najvažnejšimi pridobitvami prve petletke. S tem je zagotovljen dvig proizvodnje vseh vrst litin za več ko šestnajstkratno v primeri s stanjem 1939. Nedavno si je ogledal naprave "Litostroja" maršal Tito, ki je ob tej priliki vzpodbujal delovno mla-

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ke z oboroženo silo. V resnici je bila ta stavka v Trstu zgolj protestna in je trajala le par dni.

Angliji gre res trda za dober denar. Ker se imoviti ljudje bojijo, da bo angleška valuta, zapadlena v funtu sterlingu propadla, izmčnujejo svoje funte v dolarje in jih iztihataplajo iz dežele kadarkoli morejo, posebno v navadnih "relifnih" paketih. Angleški carinarji so temu prišli na sled in vse pakete odpro. Ako denar v njemu najdejo, ga zaplenijo, z vso drugo vsebino paketa vred. Angleški funtsterling je uradno cenjen na \$4.03. A v New Yorku ga na črni borzi dobiš za \$2. To pomeni, da je Anglija res v težki finančni krizi in ob enem, da je Atlecejev-Beyinov režim v naskokih na ekonomske in finančne težave zelo neodločen. Konservativni stranki je to všeč in ako bo tako šlo, se bosta nekega dne Churchill in Anthony Eden v vlado zmoglavno vrnila.

Radio Moskva je dne 23. sept. označil štiri velike uspehe sovjetskega bloka: 1) ustanovitev Madžarsko-bolgarskega prijateljstva v Sofiji; 2) ratificiranje romunskega parlamenta kulturno-donosne zveze z Jugoslavijo, Bolgarijo in Čehoslovasko; 3) otvoritev pogajanj med Čehoslovasko in Madžarsko za sklenitev trgovske zveze; in 4), otvoritev pogajanj za trgovsko zvezo med Poljsko in Madžarsko. K temu se lahko doda še pakt Bolgarije in Jugoslavije in pa da bo Rusija založila Čehoslovasko skozi zimo s tolikšno količino žita kolikor ga potrebuje.

Bolgarija je v našem državnem departmantu na črni listi od kar je v nji zavladala domovinska fronta. Dne 23. sept. je bil obešen v Sofiji bivši vodja agrarne stranke Nikola Petkov. Ameriška in z njo vred angleška vlada sta se veliko prizadevali, da bi ga rešile smrtni kazni. A sodišče v Sofiji je ugotovilo, da je bil (Petkov) agent protibolgarske anglo-ameriške vnvanje politike in mu določilo konec. Po izvršitvi smrtne kazni je ameriška vlada znova protestirala, enako angleška. Obe sta z zgražanjem odločile, da v Bolgariji pravičnosti na sodiščih ni in da je bil nad Petkovim izvršen zločinski umor. Dan pozneje je imel na zborovanju Združenih narodov v New Yorku govor generalni tajnik te organizacije, Norvežan Trygve Lie, ki je označil Bolgarijo za miroljubno deželo in priporočil delegatom petinpetdesetih zastopanih držav, naj jo sprejmejo medse. In enako je priporočil, da naj se odobri aplikacije za pristop drugim miroljubnim deželam. Te so poleg Bolgarije Madžarska, Romunija, Albanija, Portugalska, Irska, Vnanja Mongolija, Transjordan, Italija, Finska, Jemen in Pakistan (mohamedanski del Indije). Ako bo zbornica Liejevo priporočilo odobrila, bo organizacija Združenih narodov narasla s 55 na 67 držav. Izven bo še Španija in Nemčija. Morda bo potem v Združenih narodih kaj več združenja kakor pa ga je sedaj.

Ljudje božji, ljubite se, kajti kdo za zlodja bi vas sicer imel rad! — Voltaire.

Vinska trgateg in ples

Detroit, Mich. — Na drugi konvenciji SANSa v Clevelandu je bil izdelan dalekosežen načrt za SANSove postojanke, razne resolucije, tikajoče se današnjih razmer so bile sprejete soglasno, a zgolj odobritev resolucije je pa brez pomena, ako se iste ne izvede v aktivnost.

Aktivnost ni bila nikoli tako potrebna kot je danes. Bratje in sestre! Časi so resni. Mestni časopisi opozarjajo policijo, da njihovi krepelci niso za to, da si bodo z njimi zobe čistili, nego da padajo po delavskih glavah. Načrti za zlomitev delavskih organizacij so izdelani. Fašisti odprto prihajajo na dan. Demagogov in bigotov se dobi vsak dan več. Hujšakci v tretjo svetovno vojno so vsak dan glasnejši.

"Brothers, the reaction is on the march." S tem lahko vidimo, kako ogromne so naloge naprednega delavstva v Ameriki, katero se bori proti nazadnjaškemu pritisku reakcije. Goto-vo, Slovenci smo sami brez moči proti taki sili, zato je potrebno, da se pridružimo drugim naprednim organizacijam in jih podpiramo moralno in finančno. S tem priznamo resnico, da edino v bratstvu in edinosti je moč.

Torej SANSove podružnice št. 1 in 108 prirede vinsko trgateg in ples v Slovenskem delavskem domu na 437 S. Livernois v nedeljo 12. oktobra ob 3. pop. V našem imamo spodnjo in gornjo dvorano. Zabave bo dovolj a vse in postrežba izvrstna. Vsi Slovenci in Slovenke, Hrvati in Hrvatice ste vljudo vabljeni, da se tega festivala udeležite polnoštevno.

Za pripravljalni odbor SANSa št. 1 in 108,

Martin Cetinski.

Anglija želi zbrisati dolgove

(Nova doba.) Anglija, ki se je tekem zadnje vojne močno zadolžila tudi v Braziliji, v Egiptu, Indiji in drugod, je pred nekaj tedni zahtevala od svojih upnic, da naj svoje zahteve znatno znižajo, sicer jim ne bo plačala. S takimi državnimi zadolžitvami je sitno. Ako se zadolži navaden državljan in ne more do določene roka plačati dolga, so mu potom sodnje prodane njegove nepremičnine, če jih ima. Anglije pa ni mogoče prodati na dražbi in če bi jo bilo mogoče, kdo bi jo maral kupiti! (Iz Ljudskega tednika, Trst.)

NIŽANJE ŠTEVILA VLADNIH NAMEŠČENCEV

V službi zvezne vlade je bilo dne 30. junija 2,814,114 civilnih uslužbencev, ali 1,064,333 manj kot junija 1945.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

"PROLETAREC"

je v novi Jugoslaviji dobrodošel list.

V prejšnji je bil prepovedan.

Naročite ga svojem. Stane \$3.50 za celo leto. Pol leta \$2.

Naročite ga čitalnicam ter bralnim društvom v vaših rodni krajih.

V starem kraju tudi žele, da jim naročite

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

Stane za stari kraj \$1.65. Z lanskim letnikom pošljemo oba za \$3. Dve knjigi za tri dolarje. Tiskovni urad slovenske vlade želi, da pošljemo ljudem tam čimveč izvodov Proletarca in Družinskega koledarja

Ne odlašajte! Pošljite naročilo takoj!

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE STA ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

Vsa zgodovina je laž. — Sir Robert Walpole.

Catholic Church in Italy Also A Political Church

In Italy, the strikes against high prices and food shortages had clearer political implications than elsewhere in Western Europe. The recent French work stoppages, for example, were limited to the main industrial centers; in Italy, they spread swiftly to the countryside, where 1,000,000 farm workers joined in the greatest agrarian strike Italy has ever experienced. The movement reached a climax when the Socialists and Communists organized a gigantic demonstration to demand representation in the government. The speakers directed their attacks not only against the De Gasperi Cabinet but against the Vatican as well. The truce initiated some months ago when the Communist leader, Palmiro Togliatti, voted to ratify the Lateran treaties, is now over. In recent months, the Vatican has become increasingly outspoken in its support of De Gasperi, and Pope Pius' speech of September 7 was interpreted in left circles as an open challenge to the workers' parties. The extension of the political fight to the religious domain is deplorable, but the Vatican can no longer claim that it stands above politics; it has abandoned all pretense of neutrality and tossed its tiara into the ring. Though Saturday's demonstration was not the "prelude to revolution" which the rightest press has long been announcing for reasons of its own, it nevertheless was a clear indication of the present temper of the Italian masses. In Europe today, and particularly in Italy, where bitter memories of 20 years of fascist rule are still fresh, the people are determined to prevent reactionary government from exploiting economic difficulties to stop the swing toward left.—The Nation.

Those Pay Cuts

American workers have been getting a pay cut every week for more than two months.

There is every indication that this will go on for some time. No relief is in sight.

If the trend continues at the present rate much longer, American workers will find themselves in about the same economic position they were back in 1939.

That is, they will unless they receive another round of pay increases.

Wage earners didn't get their pay cuts at the places they work but at the stores at which they have been buying. They got them a little at a time—on one item after another.

We, of course, could use a fancy term and say that American workers have been the victims of shrinking purchasing power. It's easier just to say bluntly that prices have gotten out of hand.

Profits, on the other hand, have been doing OK. They've been going up—and up—and up. They haven't suffered any shrinkage. They're setting all-time records.

A few of the nation's newspapers, who learned a lesson from the "era of beautiful nonsense" that came before the depression of the 30's, are throwing their support behind moves to halt inflation.

Most papers, however, are silent or are saying editorially that "something ought to be done about it." They're not charging bluntly—as we are—that a large portion of industry is making no real effort to prevent price increases.

Neither are they charging—as we are—that much profit-making has turned into outright profiteering.

It's easy to figure out what will happen in the future—unless the increase in prices is halted, and halted quickly. Working men and women, through their unions, will demand wage increases. They will have to do so if they maintain a decent standard of living.

Then the now-silent newspapers will swing into action. Their pages will be filled with dire warnings that the unions are "forcing the nation into uncontrolled inflation."

It would be better for them—and for the nation—if they would turn their editorial fire loose now and aim it at the real culprits.—UNS.

Must We Fight to Save Oil Moguls?

Here is the way wars are started: Soviet Russia and the big oil companies of the United States and Britain are fighting for the oil resources of Iran and other nations in the Near East. Our minister to Tehran, George V. Allen, urges Iran not to surrender any of its "sovereignty" and adds that if this advice is followed Uncle Sam will be right there in Iran's corner, should any fight start.

Of course, that means, in plain English, "Don't yield very much to the Russians. If they get heavy, we'll do the shooting for you." Put another way, it means that your boy may be sent into a Third World War just to make sure that American and British oil moguls get the oil of Iran.—Raymond Lonergan in Labor, Washington, D. C.

How Layoff Aided Hitler

For years many people have been wondering how the Nazis—who were "snowed under" in an election and were about "down and out" in 1932—bounced back in a single year and became the rulers of Germany in 1933.

Of course, almost everyone has long known that big German bankers and industrialists raised a huge "slush fund" for Hitler at that time, but it did not seem that money, alone, could have "turned the trick" so quickly.

Another reason for the Nazi come-back was described recently at Nuernberg, Germany, where two dozen top officials of the I. G. Farben chemical combine are on trial as war criminals.

Farben not only contributed vast sums to the Nazis, but also laid off large numbers of workers "to help boost the Nazi party into power," a witness testified. He was Hermann F. Ruther, who held a top-rank position with Farben from 1922 to 1946.

He said this layoff was made not because it was necessary, but to swell the ranks of the unemployed and discontented, and thus supply Hitler with easily gained recruits for the Nazis.

Employment Dips Below 60 Million

WASHINGTON, D. C.—Employment of civilians during August dipped slightly below the 60-million level of the two preceding months, according to estimates released by the Census Bureau.

The bureau said the number of civilians with jobs during August was 59,914,000 compared with 60,079,000 in July, high point in the nation's history, and 60,055,000 in June.

But total employment in August exceeded 61 million, taking into consideration 1,352,000 in the armed forces.

Unemployment also declined, going down by 463,000 to a total of 2,121,000.

The bureau said the reason was that school youngsters who had been looking for work in July either had found it or quit looking.

Just Self Conscious

A lady motorist was driving along a country road paralleling the railroad when she spied a couple of repairmen climbing telephone poles.

"Fools," she remarked to her companion. "They must think I never drove a car before."

THE MARCH OF LABOR

Unfulfilled Promises

By HOWARD PENLEY

Capitalism has failed the people. Big business promised 6 million autos a year after the war. In 1946 they produced just half of what they promised.

The construction industry said it would build a million homes a year. It produced only 700,000.

Radio industrialists promised television in 10 million homes within two years after the war. In 1946 only 5,700 sets were made and only a few cities have stations.

The plane industry talked of everyone having a plane in their back yard. There are only 81,000 civil airplanes now licensed by the CAA.

The food industry, and particularly the meat industry, promised lots of food at low prices if only OPA were abolished. Then, they said, prices would return to "normal." Actually after OPA went, food prices rose sharply and are now hitting new highs. Meat is still short and high priced.

Capitalism's economists predicted unbounded prosperity as war savings went into the market. Actually, as socialists had predicted, prosperity is doubtful because of soaring prices that cuts the pre-war dollar in half when it goes out to buy anything.

They told us the peace would be lasting. Already we have seen fighting in China, Indonesia, Indo-China, Venezuela, Paraguay, Palestine, Greece, Iran and India.

All of which adds up to the fact that you can't depend upon capitalism's promises. You must turn to socialist performance to win peace, plenty and freedom.—From the Call.

Income of Working People

The real income, in purchasing power, of the working people is going down steadily, while profits, dividends and high salaries are going up. That is the situation shown by the latest report of the U. S. Treasury department. Here are the facts:

Income taxes paid by working people through withholding from their weekly paychecks declined sharply during the first half of 1947. In other words, the total amount paid to labor declined, for the tax rates are the same as last year.

At the same time, the highest payments, showing a sharp increase, came from the big salary group. There is only one conclusion: they have increased.

Meanwhile, the tax receipts show that both profits and dividends are way up. They are at an all-time high and are mounting month by month. Meanwhile, a special congressional committee, composed chiefly of reactionary Republicans and Democrats, is getting ready to suggest that the next congress reduce the income tax rates for the big fellows, slash the tax on profits and dividends, but keep the tax rate on the little income folks about as it is. At the same time they would hand the working people an additional levy in the form of a SALES TAX on top of everything else.

It adds up to this: the working men and women waste their time if they look to reactionaries for just and fair tax laws. The Tories are determined to make the little people carry most of the load while they reduce the rates for the benefit of the big fellows. That is the kind of a congress we have, because the workers did not register and did not go to the polls and vote for their real friends in the last election.

The F. T. C. told David D. Doniger & Company of New York to stop violating the Wood Products Labeling Act, which Congressman Robert Crosser (Dem., Ohio) put through a few years ago.

Thar's Gold in Them Thar Hartley Lectures

The Scripps-Howard papers carried a remarkable story the other day. It bore the intriguing headline: "Make a Law, Then Explain for a Fee."

It revealed that the champions of the Taft-Hartley anti-labor act have "struck pay dirt" and are making a "gold mine" out of speeches to employer associations on what their law means. So far, the Scripps-Howard statement has not been challenged.

As an example, the paper cited a two-day seminar on the act scheduled by the Indiana Chamber of Commerce, at which Hartley is to be the "paid speaker."

Senator "Little Joe" Ball of Minnesota, one of the chief crusaders for the anti-labor legislation, is also barn-storming "explaining" the law. In fact, the Scripps-Howard story disclosed that he has so many engagements he was unable to "fill a Cleveland speaking date." "Ball offered it to another GOP colleague and told him the fee was \$1,000," the article declared.

Thus, Ball, Hartley and other members of Congress are adding to their \$15,000 salaries and to their bank accounts by "clarifying" a law they themselves helped to frame.

Ball has always been thrifty, and now, in addition to his \$15,000 salary, he has his wife on the payroll as his secretary at over \$5,000 a year.

Thus, between them they're drawing over \$20,000 a year in pay, plus mileage and other perquisites, plus a golden round of lecture fees that might even exceed the salary income.

As one ribald observer in Congress remarked: "Nice work if you can get it."—The Hat Worker.

Landlady: Isn't the price for laundry a fright these days?

Roomer: I'll say it is.

Landlady: I used to give each new roomer clean sheets. Now I just take in clean roomers.

The Last Word

By DUFFY

IT'S A COCK-EYED WORLD.

And as the old Quaker observed to his wife: "The whole world's queer save me and thee, and betimes even thee's a little queer."

What can be said of a world that the more it is able to produce, and the closer it comes to abundance to all, the more it wastes its potential abundance in war—in wars where the palm of victory is the obligation to feed the vanquished? What can be said of civilization when one of the oldest of civilizations, restored to its "independence" resumes the bloody struggles that had once made its conquest easy? It seems after all that civilization is the systematic enforcement and regulation of the "right" to inflict harm on one's fellows.

THEN THERE'S MR. YOOS. For a while an embarrassment to the judiciary and the police had been abated by adjudging Mr. Yoos nuts and locking him up for that reason. Mr. Yoos was an unemployed baker in Chicago, single, and evicted from his rooms. He had saved some \$1500 and carried it with him. He was a frugal soul, and sat down in a vacant lot to eat a loaf of bread. The cops ran him in and counted his mazzuma. The judge is always interested in knowing the count before assessing the fine, and so he set it at \$200. Mr. Yoos could not see where he had done any wrong and so refused to pay the fine and got six months in the workhouse. It became a human interest story for the papers, and citizens who had experienced the accounting system of the Chicago police, grew indignant and Mr. Yoos was ordered released. But the psychiatrists said he was nuts and had him locked up again.

But now some of the people wonder if the psychiatrists aren't nuts too. Some who have undergone their attentions are not surprised that Mr. Yoos who has a very limited knowledge of English, should appear baffled by their questions. One indignant writer of letters to the editor of the News comments that he with a number of others had to undergo an examination in which a sample question was: "Which do you hate most, cheese or church?" When they asked what the question meant, the psycho specialists looked amazed and even more so at one guy who wanted to know: "What kind of cheese?"

THAT PERRY, N.Y. BUTCHER may be next. I mean the one who advertised that he had made arrangements with a finance company to accept "radios, cars, pianos, etc., not older than 1946 as down payment on one pound of meat—balance on easy monthly terms." We doubt if those psychos savvy sarcasm.

FOLKS SNICKER at the cook who went to the psychiatrist and in response to questions assured him he was happy, without worries or strange dreams or hallucinations.

"Your boss sent you here—why?"

"Because I like pancakes."

"Well, so do I."

"Then you ought to come to our restaurant. I've filled it so full of pancakes you can't turn around. That's why he sent me here."

BUT BACK IN L. ("That's 1929 in capitals—and many people still feel that way about it—we all did the same thing as that cook. We worked ourselves out of jobs by filling everything up so the stuff couldn't be moved. The boss sent us to the slave market instead of to the psychiatrist, for nobody called that nuts, they just called it business. Maybe it's all the same."

OF STRAWVOTES ON FUTURE most emphatic is the birthrate. It's been climbing up ever since 1933. Parenthood is voluntary enough these days to make that a vote of confidence in the future. The mystery is: Why the confidence? The only explanation I can figure out is that they figure even though they didn't have the sense to organize as a class and run the works for the good of the workers, they're counting on it that their kids will have that much sense.

Maybe they are right—but still it's a dirty trick on the kids to bring them up under capitalism—and besides there may not be anything left for them to fix up!

Depression Coming?

Newspapers are as optimistic about what's around the corner as they were in Hoover's Day. The American Banker says that prices are rising up to where they are going to fall and fall hard, and bring tough times with them. The fact that stock prices are not rising up with commodity prices indicates that those who make their living by trying to guess right on future profits and stock fluctuations, are not gambling on a prosperous future.

So with all the conflicting reports, we decided to put on our prophetic robes and gaze into the crystal ball, ourselves. There we saw a lot of odd looking imps tugging and pulling, some to pull the Working Class over the abyss and some trying to pull the Working Class back, and both arguing with each other where was the most uncomfortable place to park the body.

Some were saying: "If you push him over the cliff, we'll have war and fascism and we won't be able to pay the interest on the national debt." And the others were shouting: "We want war—there's money in it; we want fascism—trains and dividends will come on time; and why worry about the interest on the national debt if we have the nation?"

Some shouted: "You're spoiling the game. There's more blood in that there carcass. Let's just have a little depression—just let him hang over a little ways—and we can make a nice thing out of decentralizing industry as a national defense measure, and have him do it on WPA. We can stagger that along so he keeps on the edge of the brink and doesn't know whether he's falling or not, and he'll grasp at every straw we hand him."

Other's hollered: "Don't do it yet—I want him to pay at least two-thirds on the houses we let him build for himself before he slides over."

And some complained: "Quit tugging and pulling him, or he'll wake up and throw us over instead."

But nothing like that happened—and according to our crystal ball he's likely to hang for quite a while on the brink.—Industrial Worker.

How Big Business Suppresses Patents

Ferdinand Ringer, an Austrian scientist who came to this country in 1940 as a "refugee," made two famous inventions, which had contrasting and interesting results.

He developed the "everlasting match," which can be "struck" again and again, making it unnecessary to keep on buying matches. Thus it would save consumers millions of dollars a year, and also would save the large amounts of timber now used for matchwood.

Ringer revealed that the "Swedish Match Trust"—which has branches in the United States and practically all other countries—"bought up" the patent on his everlasting match, and has "suppressed it." In other words, "put this invention on the shelf" so it would not reduce the Match Trust's profits.

Ringers other invention is "bubble gum," which he discovered accidentally while developing a new "plastic" material. Boys blow this gum into balloons. This "craze" has made Ringer a multi-millionaire.

In short, Ringer fared better when he invented something which produced a fad—and profits—than when he invented something of great benefit to mankind.

This story confirms the findings of two Senate committees. A few years ago, they revealed in great detail, how patents are pigeonholed to protect profits.—Labor.

Labor Editors Should Write What Public Ought to Read

By Raymond S. Hofses

There are two ways of writing for workers. One is to write what they WANT to read. Another is to write what they OUGHT to read. Of the two, I favor the latter as being more honest and productive of greater individual understanding and social good.

An example of the first style of writing to which I now call attention follows:

"Initial announcements of the rise in (restaurant) prices blamed the boost on increased wages granted union restaurant workers, but subsequent announcements, shifted part of the blame to increased food-stuff and coal costs. Nothing was said about profits."

Special attention is called to the last sentence of the above paragraph.

It may be presumed that some restaurant patrons will react to that sentence with a disagreeable feeling that they are being gyped without reason. "Sure," some will say, "the restaurant owners take advantage of the situation to take all the profit that the market will bear." Which, on the whole, is true enough but not unusual.

The chief result of that sentence is a feeling of discontent. But it is blind discontent that misleads, since it places the blame upon the restaurant owners rather than upon the system under which restaurants and all other businesses operate. Moreover, it is a criticism of an action and a policy that anybody would practice if he owned a restaurant.

However, there is no doubt that consumers like to be told that the business that increases prices rather than cut its own profits is a robber.

It's not true that "nothing was said about profits."

Certainly the business man's customers do say plenty about profits. And what they say is so utterly at odds with their own interests that they really should be kicking themselves instead of making faces at the profit-takers.

What the consumers say about profits is that it is perfectly all right that private business should

add them to the actual cost of goods and services. They say that every time they vote for the candidates of parties that are committed to the continuation of the profit economy—every time they turn down the Socialist program for a collectivized economy under which production and distribution will be planned for use instead of for profit.

I have put the above assertion in type because it is the kind of thing that consumers OUGHT to read.

The victims of the capitalist profit economy can't get anywhere by being merely resentful and ill-informed and intellectually dishonest—except into the clutches of a demagogic dictator. Resentment alone may cause them to tear down an existing way of life. But people must know what they are doing if they want to build a new and better society.

There are other things that people ought to know. They need to understand that in a capitalist nation the only reason anybody goes into any business at all is to make profit. This is as true of little business as of big. It's true of you who read this. You wouldn't invest savings and time and effort without the thought that you'd come out ahead of the game, now would you? Furthermore, unless you are a very unusual sort of fellow, you wouldn't be satisfied with one dollar of profit if you could just as easily have two.

It's the system that's wrong. And YOU are wrong too if you vote to continue the profit system and then complain about profits. Perhaps you don't like to read this kind of stuff. But you need to read it and understand it and act upon it if you ever hope to replace the private-profit motive with one that is directed toward the general welfare.

Progress report: Many of the persons who originally opposed the 65-cent minimum wage are no longer against it—now that nearly everybody makes 65 cents an hour or more.